

T. C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
ADLİ PSİKOLOJİ PROGRAMI

KASTEN ADAM ÖLDÜRME SUÇU İŞLEMİŞ HÜKÜMLÜ
ERKEKLERİN BAĞLANMA STİLLERİNİN, ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMALARININ VE ÖFKE İFADE BİÇİMLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERPİL AYAN

081111202

İstanbul, Şubat 2013

T. C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
ADLİ PSİKOLOJİ PROGRAMI

KASTEN ADAM ÖLDÜRME SUÇU İŞLEMİŞ HÜKÜMLÜ
ERKEKLERİN BAĞLANMA STİLLERİNİN, ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMALARININ VE ÖFKE İFADE BİÇİMLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERPİL AYAN

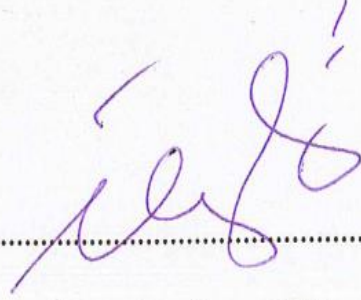
081111202

Danışman Öğretim Üyesi:

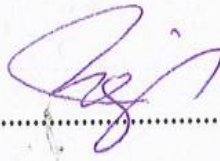
Yrd. Doç. Dr. M. BayhanÜGE

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

21.02.2013 tarihinde tezinin savunmasını yapan Serpil AYAN'a ait "Kasten Adam Öldürme Suçu İşlemiş Hükümlü Erkeklerin Bağlanma Stillerinin, Çocukluk Çağı Travmalarının ve Öfke İfade Biçimlerinin İncelenmesi" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji (Adli-Klinik Psikoloji) Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak **Oy Birliği/Oy Çoğunluğuyla** Kabul Edilmiştir.

Doç. Dr. İlyas GÖZ
(Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Bayhan ÜGE
(Üye)
(Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Figen KARADAYI
(Üye)

ÖZET

Suç ve suç davranışı, insanlık tarihinin oldukça ilgi çeken konularından biridir. Suç davranışı, bağlanma stilleri, öfke ve travmatik yaşantılar gibi bazı psikososyal değişkenlerle oldukça ilişkilidir. Bu nedenle, bu araştırmanın amacı kasten adam öldürme suçu işleyen ve bu suçtan dolayı hüküm giymiş erkeklerin bağlanma stilleri, öfke ifade biçimleri ve çocukluk çağı travma yaşantılarını incelemektir. Suçlu profili çıkarmada bu psikolojik özelliklerin bir katkı sağlayabileceğinin düşünülmesi araştırmanın diğer bir amacıdır. Araştırma grubunu Marmara Bölgesindeki Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan kasten adam öldürme suçu işlemekten hükümlü 100 erkekten ve kontrol grubu olarak adli bakımdan daha önce hiç suç olayına karışmamış 100 erkekten oluşmaktadır. Araştırmada, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Bilgilendirilmiş Onam Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, öfke yaşantısına ilişkin Sürekli Öfke- Öfke İfade Tarzı Ölçeği ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri kullanılmıştır. Regresyon analizi yapılarak, öfke ifade tarzı, bağlanma boyutları ve çocukluk çağı travmalarının hükümlü olma durumunu ne denli yordadığı araştırılmıştır. Buna ek olarak yapılan regresyon analizi sonucunda, öfke ifade tarzının bazı alt ölçeklerinin, çocukluk çağı travmaları ve bağlanma boyutları ile ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca çocukluk çağında yaşanan bazı travmatik deneyimlerin de, bağlanma boyutları ile ilişkili olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular literatür desteğiyle tartışılmıştır. Bağlanma boyutlarının, çocukluk çağı travmalarının ve öfke yaşantısının birbiriyle ilişkili olduğu, suç ve suç davranışı üzerinde risk faktörü olduğu düşünülmektedir. Buna ek olarak aile içi şiddete maruz kalan çocuklara daha fazla sosyal destek verilmesinin bireye ve topluma yararlı katkılar getireceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:Kasten adam öldürme, bağlanma, öfke ifade biçimleri, çocukluk çağı travmaları.

ABSTRACT

Crime and crime behavior are interesting subjects of human history from centuries. In addition to this crime behavior also has a relationship with some psychosocial variables like attachment styles, anger and traumatic experiences. Accordingly, this study aims to investigate the attachment styles, the state-trait anger and childhood traumatic experiences of male offenders who committed murder. Another aim of this study is to be able to construct a criminal profile with the help of these psychosocial variables. 100 male offenders from Marmara Region and as a control group 100 male who didn't commit crime participated in this study. Five assessment devices- Informed Consent Form, Personal Information Form which is prepared by the researcher, The State-Trait Anger, Childhood Trauma Questionnaire, Experiences in Close Relationships. Multiple regressions were conducted to appraise to what extent the state- trait anger, attachment styles and childhood traumatic experiences predicted being offender. Regression analyses revealed that some subscales of these variables were associated with being offender. In addition to this, correlation analyses were conducted both of the groups separately in terms of to understand the relationship between state trait anger, childhood traumatic experiences and attachment styles. Accordingly regression analyses revealed that some subscales of state trait anger were associated with some childhood traumatic experiences and attachment styles in both of the groups. In addition to this some childhood traumatic experiences were also associated with attachment styles. These findings were discussed with reference to relevant literature. Attachment styles, state trait anger and childhood traumatic experiences are considered to be risk factors of crime and crime behavior. Additionally, giving more social support to children who are exposed to domestic violence is thought to contribute our society's healthy development.

Keywords:Committing Murder, Attachment, State Trait Anger, Childhood Trauma.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	v
SİMGELER ve KISALTMALAR	viii
TABLolar	x
GİRİŞ	1
1.1. Suçun Tanımı.....	5
1.1.1. Suçun Genel Unsurları ve Ceza	7
1.2. Kasten Adam Öldürme	9
1.2.1. Hukuksal Açıdan Kasten Adam Öldürme	10
1.2.1.1. Kastın Kavramı, Kastın Unsurları ve Taksir.....	10
1.2.2. Kasten Adam Öldürme Suçu	12
1.2.3. Kriminolojik Açıdan Adam Öldürme	13
1.2.4. Psikolojik Açıdan Kasten Adam Öldürme Suçuna Bakış ve Suçlu Profili	15
1.3. Bağlanma Kuramı	20
1.3.1. Bağlanma Sistemi	22
1.3.2. Bağlanma Stilleri.....	23
1.3.2.1. Yetişkin Bağlanma Stilleri	24
1.3.3. Bağlanma ve Psikopatoloji	27
1.4. Çocuk İstismarı	29

1.4.1. Fiziksel İstismar:	30
1.4.2. Cinsel İstismar:.....	31
1.4.3. Duygusal İstismar:	31
1.4.4. İhmal ve İstismarın Farkı.....	32
1.4.5. Çocuk İstismarının Olası Sonuçları	32
1.5. Bir Duygu Olarak Öfke	36
1.5.1. Öfke İfade Biçimleri.....	38
1.5.2. Öfke ve Saldırganlık İlişkisi	39
1.6. Araştırmanın Amacı	43
1.7. Araştırmanın Önemi	44
YÖNTEM.....	46
2.1. Örneklem.....	46
2.2. Veri Toplama Araçları.....	47
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu(EK II)	47
2.2.2. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) (EK V)	48
2.2.3. Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği (SÖÖTÖ)(EK III)	49
2.2.4. Çocukluk Çağı Travmaları Envanteri (CTQ-28)(EK IV).....	50
2.3. İşlem.....	51
2.4. Verilerin Çözülmesi.....	512
2.5. Örneklem Grubunun Genel Yapısı ve Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	523
BULGULAR	56
3.1. Araştırmada Yer Alan Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistikler	56
3.2. Araştırmada Değişkenlerin Birbiriyle Arasındaki İlişkiye Dair Bul.	58
3.3. Cezaevindeki Hükümlülerin, Cezaevinde Olmayan Karşılaştırma Grubu ile Araştırmada Yer Alan Değişkenler Açısından Karşılaştırılması	67
TARTIŞMA	70
4.1. Araştırmada Yer Alan Değişkenlerin İlişkilerinin Tartışılması	70

4.1.1. Öfke İfade Biçimlerinin ve Çocukluk Çağı Travmalarının İlişkisinin Tartışılması.....	74
4.1.2. Bağlanma ve Öfke İfade Biçimlerinin İlişkisinin Tartışılması	76
4.1.3. Çocukluk Çağı Travmaları ve Bağlanma İlişkisinin Tartışılması....	77
4.1.4. Cezaevi Grubunun ve Karşılaştırma Grubunun Karşılaştırılmasının Tartışılması.....	78
4.1.4.1. Cezaevi Grubunun ve Karşılaştırma Grubunun YİYE Bakımından Karşılaştırılmasının Tartışılması	78
4.1.4.2. Cezaevi Grubunun ve Karşılaştırma Grubunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Biçimleri Bakımından Tartışılması.....	79
4.1.4.3. Cezaevi Grubunun ve Karşılaştırma Grubunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Biçimleri Bakımından Tartışılması.....	80
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	82
KAYNAKLAR	86
EKLER.....	92

SİMGELER ve KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
CTQ-28	Childhood Trauma Questionnaire
ÇÇTÖ	Çocukluk Çağı Travma Ölçeği
SÖÖTÖ	Sürekli Öfke- Öfke İfade Tarz Ölçeği
STAXI	The State –Trait Anger Expression Inventory
TCHM	Türk Ceza Hukuku Mevzuatı
TCK	Türk Ceza Kanunu
YİYE	Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri
WHO	Dünya Sağlık Örgütü

TABLULAR

Tablo 2.5.1. Hükümlülerin Yaşlara Göre Dağılımları.....	52
Tablo 2.5.2. Hükümlülerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımları.....	53
Tablo 2.5.3. Hükümlülerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları.....	53
Tablo 2.5.4. Hükümlülerin Gelir Düzeyine Göre Dağılımları.....	53
Tablo 2.5.5. Hükümlülerin Alkol Kullanma Durumuna Göre Dağılımları.....	54
Tablo 2.5.6. Hükümlülerin Madde Kullanımlarına Göre Dağılımları.....	54
Tablo 2.5.7. Hükümlülerin Cezaevine Girmeden Önce Suç İşleme Durumlarına Göre Dağılımları.....	54
Tablo 2.5.8. Hükümlülerin Ailelerinde Cezaevine Giren Olup-Olamamasına Göre Dağılımları.....	55
Tablo 3.1.1. Cezaevinde Bulunan Hükümlülerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği'nin Alt Ölçeklerinden Elde Ettikleri Puanların Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	57
Tablo 3.1.2. Cezaevinde Bulunan Hükümlülerin Çocukluk Çağı Travmaları Envanteri'nin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	57
Tablo 3.1.3. Cezaevinde Bulunan Hükümlülerin Yakın İlişkiler Yaşam Envanteri (YİYE)'nin Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	58
Tablo 3.2.1. Cezaevinde Bulunan Hükümlülerin Sürekli Öfke- Öfke Tarzları, Çocukluk Çağı Travmaları ve Yakın İlişkileri Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Katsayıları.....	59
Tablo 3.2.2. Cezaevindeki Hükümlülerin Sürekli Öfke Yönelimini Yordamada, Çocukluk Çağı Travmalarının Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Sınamak İçin Yapılan Regresyon Analizi.....	61
Tablo 3.2.3. Cezaevindeki Hükümlülerin Öfke İçerik Yönelimini Yordamada, Çocukluk Çağı Travmalarının Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Regresyon Analizi.....	61

Tablo 3.2.4. Cezaevindeki Hükümlülerin Öfke Dışa Yönelimini Yordamada, Çocukluk Çağı Travmalarının Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Regresyon Analizi.....	61
Tablo 3.2.5. Cezaevindeki Hükümlülerin Öfke Kontrol Yönelimini Yordamada, Çocukluk Çağı Travmalarının Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Regresyon Analizi.....	62
Tablo 3.2.6. Cezaevindeki Hükümlülerin Yakın İlişkilerde Kaygılarını Yordamada, Çocukluk Çağı Travmalarının Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Regresyon Analizi.....	63
3.2.7. Cezaevindeki Hükümlülerin Kaçınma İlişkilerde Kaygılarını Yordamada, Çocukluk Çağı Travmalarının Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Regresyon Analizi.....	64
Tablo 3.2.8. Cezaevindeki Hükümlülerin Sürekli Öfkelerini Yordamada, Yakın İlişkilerde Kaygı ve Kaçınmanın Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Sınamak İçin Yapılan Regresyon Analizi.....	64
Tablo 3.2.9. Cezaevindeki Hükümlülerin Öfke-İçe Yönelimini Yordamada, Yakın İlişkilerde Kaygı ve Kaçınmanın Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Sınamak İçin Yapılan Regresyon Analizi.....	65
Tablo 3.2.10. Cezaevindeki Hükümlülerin Öfke-Dışa Yönelimini Yordamada, Yakın İlişkilerde Kaygı ve Kaçınmanın Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Sınamak İçin Yapılan Regresyon Analizi.....	65
Tablo 3.2.11. Cezaevindeki Hükümlülerin Öfke-Kontrol Yönelimini Yordamada, Yakın İlişkilerde Kaygı ve Kaçınmanın Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Sınamak İçin Yapılan Regresyon Analizi.....	66
Tablo 3.3.1. Cezaevi ve Karşılaştırma Grubunun Sürekli Öfke Ve Öfke Tarzı Ölçeğine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t-Testi.....	67
Tablo 3.3.2. Cezaevi ve Karşılaştırma Grubunun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t-Testi.....	68
Tablo 3.3.3. Cezaevi ve Karşılaştırma Grubunun Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri'ne Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t-Testi.....	69

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Suç; tarihin en eski devirlerinden itibaren süregelen, göreceli olarak zaman ve ortama göre değişen, topluma zarar verdiği veya tehlikeli olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen eylemdir (Dönmezer, 1994).

Suç ve suçlu, insanlık tarihinin en çok ilgi çeken konularından biri olmuştur. Suç ile suçlu ilişkisi, bu ilişkide etkin olan faktörler, suçun önlenmesi, suçu kolaylaştıran ortamlar ve koşullar suçun araştırılan yönleridir (Sokullu-Akıncı, 2011).

Shoemaker'e (2000) göre psikolojik suç teorilerinin birleştiği üç temel hipotezden birincisi, suça neden olan şey, bireyin içinde yaşadığı çatışmalar olup, suçlu davranışta problemin dışı yansımaları; ikincisi, bu problemlerin çocukluk döneminde ortaya çıkması, yaşamın ilerleyen döneminde karakterinin bir parçası olması ve üçüncüsü, problemin kaynağının bireyin kendi oluşundan ötürü, suçlu davranışın önüne geçebilmek için bireye ve bireyin yaşadığı sorunlara yoğunlaşılması gerektiği yönündedir (aktaran Dolu, 2011).

Bowlby (1973, 1980), bağlanma kuramında bireyin erken yaşlarda bakıcılarıyla kurduğu ilişkinin ilerleyen zamanlarda kişilerarası ilişkileri için bir öncü olduğunu savunmuştur. İnsanların kendileri için önemli gördükleri başkalarına karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olduğunu belirtmiştir (aktaran Sümer ve Güngör, 1999). Bağlanma kuramı birincil bakım verenlere olumlu tepkilerin verilmesi, bu kişilere yönelme, bu kişileri arama, bağlanılan kişinin varlığının duyumsanmasına paralel olarak rahatlama duygusunun eşlik etmesi gibi duygu ve davranış örüntülerinin tümünü içermektedir. Yaşamın erken dönemlerinde ortaya çıkan psikopatolojinin kökeninin, bebeğin anne-baba yani birincil bakıcısı ile olan ilişkisinin niteliğiyle yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir (Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005). Erken dönemde yaşanan patolojik bağlanma örüntülerinin gelecekteki ilişkiler üzerinde etkisi önemli bir konu niteliğindedir (Konyalıoğlu, 2002; Soysal ve ark, 2005). Bowlby'e göre anne ve çocuk arasında kurulan güvenli bir bağlanma ilişkisi çocuğa sağlıklı bir psikolojik gelişim imkanı sağlarken; yanlış gelişmiş ya da belli zamanlarda kesintilere uğramış bağlanma ilişkilerinin kişilik problemlerine ve zihinsel hastalıklara yol açtığı savunulmaktadır (Tüzün ve Sayar, 2006).

Erken dönemde reddedilme ve terk edilme korkusu yaşayan bireyler, yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde de bu endişe ve korkuyu yaşamaya devam ederek güvensiz bağlanma kurabilmektedir (Muller, Thornback ve Bedi, 2012). Buna paralel olarak, fiziksel, duygusal ve cinsel istismara maruz kalan bireylerde, güvensiz bağlanmanın görüldüğü, kaygı ve kaçınma düzeyinin yüksek olduğu belirtilmiştir (aktaran Smith, Gamble, Cord, Ward ve Talbot, 2012). Bu bireyler gereksinim duydukları desteği ebeveynlerinden alamayan ve bununla bağıntılı olarak yakın ilişkilerde kurdukları

bağlanmada, güvenmemeyi seçerek kendilerini korumaya çalışırlar (aktaran Smith ve ark, 2012).

Felson (1993) güvensiz bağlanmanın, istismara maruz kalan bireylerde düşmancıl tavırların gelişmesine, istismara maruz kalanın, yaşamının ileri döneminde istismar eden konumuna gelmesinde etkili olabildiğini, özellikle fiziksel ve cinsel istismara maruz kalan bireyin istismar edilen bireyin ileride kasten adam öldürme ve tecavüz suçuna karışma ihtimalinin yüksek olduğunu belirtmiştir (aktaran Felson ve Lane, 2009). Bununla birlikte güvensiz bağlanma örüntülerinin, bireyin, ebeveynlerine karşı artan öfke duygusuyla ilişkili olduğu, bu öfkenin de suç eylemlerinin temelini attığı belirtilmiştir (Arrigo ve Griffin, 2004).

Çocukluk dönemi ihmal ve istismarının varlığı, buna maruz kalan bireylerde sosyal problemler olarak kendini gösterebilmekte, saldırganlık ve şiddet suçları gibi davranışların ileri dönem için bir risk faktörü olabileceği belirtilmiştir (Widom, 1989). Kasten adam öldürme suçu işlemiş bireylerin, çocukluk çağı travmalarının ve travma sonrasında beyinde yaşanan nörobiyolojik değişimlerinin birlikte incelendiği bir araştırmada, çocukluk çağında ihmale ya da istismara maruz kalan bireylerin, ileride suça karışma eğilimlerinin fazla olduğu, özellikle şiddet içerikli eylemlerde bulunma olasılıklarının yüksek olduğu belirtilmiştir (Heide ve Solomon, 2006). Çocukluk çağı travması sonrasında gelişen travma sonrası stres bozukluğunun, uzun vadeli nörofizyolojik değişimlere sebep olduğu, bu değişimlerin, beyni ve hormonal sistemi etkilediği, bunun beraberinde de bilişsel eksikliklerin, empati eksikliğinin, öfke ve agresif davranışların ortaya çıktığı belirtilerek, çocukluk çağı travmalarının

kasten adam öldürme suçunu öngörmede önemli bir unsur olduğu belirtilmiştir (Heide ve Solomon, 2006).

Bowlby'e (1973) göre, öfke, güvensiz bağlanma davranışına karşı verilen işlevsel bir protestodur. Güvensiz bağlanma ise bu işlevsel protestoyu işlevsiz öfke davranışına dönüştürmektedir. İşlevsel protesto, öfke umudu (anger of hope) olarak tanımlanırken, işlevsiz protesto da öfke umutsuzluğu (anger of despair) olarak adlandırılmaktadır. Güvenli bağlanma söz konusu olduğunda, birey olumsuz davranışlarla karşılaşsa bile bunun geçici olduğunu ve bu davranışların ötesinde muhakkak bir iyi niyet barındığını düşünebilmektedir. Bu durumda öfke, bu olumsuz davranışlarının telafi edilebilirliğinde kullanılması mümkün olan bir öge haline gelmektedir. Ancak birey bu olumsuz davranışların telafisini sağlayamadığında, reddedilme ve terk edilme korkusu yaşamaktadır. Bu terk edilme ve reddedilme korkusu da bireyin öfkeyi işlevsiz olarak kullanmaya başlamasına sebep olmaktadır. Bu sebeple, güvensiz bağlanma kuran bireyler, terk edilme tehdidi ve reddedilme korkusu yaşadıkları için işlevsiz öfke kullanımına yönelebilmektedirler (aktaran Mikulincer, 1998). Bununla birlikte, yaşanan olumsuz deneyimler, özellikle çocukluk çağında yaşanan istismar ve ihmale maruz kalma gibi travmatik hadiseler, öfke duygusunun gelişimine sebep olabilmektedir. Yapılan bazı araştırmalarda, öfke duygusunun oluşmasının, istismara maruz kalma durumunun sonucu olarak ortaya çıktığı görülmektedir (aktaran Beesley, Rhodes ve Salmon, 2010). Güvensiz bağlanma eğiliminin temelinde de, bakım verenle güvenli bağlanma kurulamamasından ötürü biriken öfke ve nefretin olabileceği düşünülmektedir. Bununla bağıntılı olarak, erken çocukluk döneminde, anneleri tarafından duygusal ve fiziksel ihmale maruz bırakılmanın, ergenlik döneminde şiddet unsuru içeren suçlara

iştiraki öngördüğü belirtilmiştir (aktaran Heide ve Solomon, 2006). Özetle, erken dönemde güvensiz bağlanan bireylerin; istismar ve ihmal gibi travmatik yaşantılarının ve öfke duygusunun suç olgusu üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir (Arrigo ve Griffin, 2004; Shumaker ve Prinz, 2000; Özdemir, 2009). Erkeklerin kadınlara oranla daha fazla suç işlemesi (Dönmezer, 1994) ve ciddi suçlara (şiddet suçları; adam öldürme, yaralama gibi) eğilimi ve suçlara katılımı kadınlardan fazla olduğu için (İçli, 2007) bu araştırmada kasten adam öldürme suçu işlemiş hükümlü erkeklerle suç işlememiş erkeklerin bağlanma stillerinin, çocukluk çağı travmalarının ve öfke ifade biçimlerinin birbiriyle ilişkilerinin ve farklarının saptanması hedeflenmiştir. Bu nedenle öncelikle suç olgusunun işlenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

1.1. Suçun Tanımı

Toplumlarda kültürlerin belirlediği gelenek, görenek, örf ve yasal kurallara uymayan davranışlar sapmış davranışlar olarak nitelendirilmektedir. Toplumsal normlara uymamak ile yasal kurallara uymamak aynı ölçüde ve aynı şekilde toplumsal tepkiyle karşılanmaz. Hukuk kurallarına uymayan davranışın yaptırımını yasalarda yazılı olarak belirlenmişken, örf ve geleneklere uymamanın sapma olarak nitelendirilmesi görelidir. Birçok suç, davranışın sapmış bir şeklidir ya da normal olmayan davranışlardır (İçli, 2007)

Dolu'ya göre (2011) suç; kanunlarda açıkça yasaklanan ve karşılığında bir yaptırıma tabi olan her türlü eylem olarak, sapmayı ise toplumsal kurallar kapsamında kabul

edilebilirlik sınırları dışına çıkan her tür davranış olarak tanımlamaktadır (Dolu, 2011).

Suç; tarihin en eski devirlerinden itibaren süregelen, göreceli olarak zaman ve ortama göre değişen, topluma zarar verdiği veya tehlikeli olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen eylemdir (Dönmezer, 1994).

Çağdaş kriminolojide suç; yasal, siyasal, sosyolojik ve psikolojik açıdan farklı biçimlerde tanımlanabilir (İçli, 2007). Yasal yönden suç, ceza yasalarını ihlal eden insan davranışıdır. Siyasal yönden suç, yasaya güçlü gruplar tarafından yerleştirilen daha sonra davranışın istenmeyen seçilmiş biçimlerini yasadışı olarak damgalayan bir ölçütün neticesidir. Sosyolojik yönden suç, tabiatta varolan toplumsal sistemin korunması için, baskı altında tutulması gereken ya da gerekli varsayılan bir antisosyal davranış olarak görmektedir. Psikolojik yönden ise suç, sosyal olarak kötü uyumun bir şekli ve bir davranış problemidir (İçli, 2007).

Ceza kanunun amacı, kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilebilmesi için, ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir (TCHM, md.1,s.116). Madde 1'de görüldüğü üzere suçun tanımından bahsedilmemektedir.

1.1.1. Suçun Genel Unsurları ve Ceza

Barlow (1998) bireylerin farklı suç işleme eğilim ve potansiyeline sahip olması ile suçun oluşumuna uygun koşulların tek başına suçun oluşumunu açıklamaya yetmeyeceğini düşünmektedir (aktaran Dolu, 2011). Suç işleyen(fail) bireyin iç dünyasıyla ilgili kastını dışa yansıyan davranışlardaki ölçütler sayesinde öğrenilebilir (Günay, 2012).

Suçun genel unsuru, bir hareketi suç yapan özelliklerin neler olduğunu ve onu hukuka aykırı diğer hareketlerden ayırmaya yarar. Suçun genel unsurları kanuni unsur, maddi unsur, hukuka aykırılık ve manevi unsur olarak sıralanabileceği gibi hareket, tipiklik, hukuka aykırılık ve sonucunda kusurluluk olarak da sıralanabilmektedir (Gündoğan, Koç ve Ünlü, 2010).

Hukuka Aykırılık; İşlenen ve kanundaki tanıma uygun bulunan eylemin hukuk düzeninde uygun bulunmaması durumudur. Ayrıca durumun sadece ceza hukukuyla değil bütün hukuk sistemi ile çelişki ve çatışma halinde olması da gerekmektedir (Gündoğan ve ark. 2010).

Manevi Unsur; Eylemin istemli olma özelliğine denmektedir. Burada kusurlu irade sözkonusudur. Failin kusurlu bir iradeye sahip olup olmadığının anlaşılması için her şeyden önce kendisinin anlama ve isteme yeteneklerine sahip olup olmadığı önemlidir. Eğer bu yetenekten yoksunluk varsa birey eylemden sorumlu tutulamamaktadır (Gündoğan ve ark. 2010). İnsan öldürme suçunun manevi unsuru

kasttır. Failde, bir veya birden fazla sayıda kimselerin hayatına son vermek niyetinin varlığı gerekir (Dönmezer, 2001).

Maddi Unsur; Dış alemde bir değişiklik oluşturmaya yönelik müspet ya da menfi bir eylem bulunmadıkça suçun varlığından söz edilememektedir. Ortada eylemin bulunması şartı gerekmektedir. Bir diğer ifadeyle suçun maddi unsurunun gerçekleştirilebilmesi için dışa yansıyan bir eylemin olması gerekmektedir (Gündoğan ve ark. 2010). Bir insanın öldürülmesi neticesini oluşturacak her türlü hareket adam öldürme suçunun maddi unsurunu oluşturmaktadır. Ölüm olayı ile hareket arasında nedensellik bağının bulunması, ölüm olayının failin hareketi sonucu gerçekleşmesi gerekmektedir (Ekinci ve Özcan, 2005)

Kanuni Unsur; Suçun kanuni unsuru yapılan bir eylemin kanunda açık bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Eylem, ceza kanununda veya ceza hükümlerini taşıyan özel kanunlarda suç olarak tanımlanmamışsa suç niteliği taşımamaktadır, ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Diğer bir tanımla “kanunsuz suç ve ceza olamaz” ilkesinin gereği olarak yaptırımları koyma yetkisine sadece Türkiye Büyük Millet Meclisi sahiptir (Artuç ve Bayyurt, 2007).

Ceza

Hukuka aykırılığın ve kusurluluğun ölçüsüne göre suç işleyen bireye uygulanan ve bireyi yoksunluklara uğratan bir yaptırım çeşitidir (akt. Gündoğan ve ark. 2010). Uygulanan yaptırım hapis ya da adli para cezası olabilmektedir (TCK madde 45)

1.2. Kasten Adam Öldürme

Kasten adam öldürmek bir insanın başka bir insan tarafından bilerek isteyerek öldürülmesidir. Tanımdan açıkça suçun unsuru anlaşılmamaktadır (Ekinci ve Özcan, 2004). Burada adam öldürme suçunun yer verilmediği bilgisi belirtilmektedir.

Suç kapsamı içindeki en üst şiddet olarak nitelendirilen cinayet suçu, anlık öfke neticesinde oluşan olgular olabilmekte, kendini savunabilmek için gerçekleştirilen öldürme gibi kategoriler ise planlanmış ve tasarlanarak işlenen cinayetlere göre daha az dehşet ve korku uyandırmaktadır (Polat, 2004).

TCK'ye göre öldürmenin ne olduğu tarif edilmemiş, ancak öldürme suçunun mağdurunun özellikleri göz önünde bulundurularak "öldürmenin" ne olduğu da belirlenecektir. Dönmezer (2001) aynı kanunların bu tanımlamayı yapmadığını kaydetmektedir. Kasten adam öldürme, bir kimsenin (insanın) hayatının başka bir kimse (insan) tarafından kasten ve hukuka aykırı olarak yok edilmesidir.

Eski TCK'nin 448. Maddesi'ne göre her kim bir kimseyi kasten öldürürse, 24 seneden 30 seneye kadar ağır hapis cezasına mahkûm olmaktadır. Yeni TCK'nin 81. Maddesi'ne göre, bir insanı kasten öldüren kişi müebbet hapis ile cezalandırılır. Eski ve yeni kanuna bakıldığında sadece cezanın arttırıldığına dair bir fark görülmektedir.

1.2.1. Hukuksal Açıdan Kasten Adam Öldürme

Türk Ceza Kanuna (5237 sayılı) göre suçlar; İnsanlığa Karşı Suçlar, Kişilere Karşı Suçlar, Topluma Karşı Suçlar, Millete ve Devlete Karşı Suçlar olarak sınıflandırılmıştır. Kasten adam öldürme suçu Kişilere Karşı Suçlar bölümünde Hayata Karşı Suçlar başlığı altında yer almaktadır. Türk Ceza Kanuna göre adam öldürme; kasten adam öldürme ve taksir ile adam öldürme olarak ikiye ayrılmaktadır. Kasten adam öldürme de basit ve nitelikli olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Dönmezer, 2001). Bu kavramların anlaşılabilmesi için öncelikle kast kavramının anlatılmasında fayda vardır.

1.2.1.1. Kastın Kavramı, Kastın Unsurları ve Taksir

TCK'ya göre (madde 21) (1) Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesidir. Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleştirilebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işmesi halinde olası kast vardır. Bu halde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıldan yirmi beş yıla kadar hapis cezasına hükümlenir; diğer suçlarda ise temel ceza üçte birden yarısına kadar indirilir (TCHM, s. 146)

Kast, fail ile işlediği suçun maddi unsurları arasındaki psikolojik bağı ifade etmektedir. Yani kast, suçun manevi unsurudur. Maddi unsur eylem biçiminde görülebilen objektif unsur iken, suçun manevi unsuru görülemeyen subjektif unsurudur (Tosun, 1979) .

Kastın TCK'ya göre tanımı incelendiğinde iki unsur göze çarpmaktadır: bilme ve isteme. Kastın belirlenmesi failin alacağı cezada çok çeşitli neticelere yol açacağından çok önemli bir konuyu temsil etmektedir. Örnek olarak yaralama kastıyla hareket eden kimseyle, öldürme kastıyla hareket eden kimsenin alacağı ceza aynı değildir (Hakeri, 2006)

Bilme unsuru, failin kasten olarak hareket etmesi için önceden düşünme, zihinde canlandırma, gibi koşulların olması gerekmektedir. Failin suçla ilgili yaptığı ya da yapacağı hareketleri düşünmesi, suçun maddi nitelikteki unsurlarını bilmesi gerekmektedir. İsteme unsuru, isteme unsuru; düşünme, bilme öngörme demek değildir. Bir şeyi isteyen insanın bir şeyi bildiği kabul edilse dahi isteme unsuru sabit olduğu takdirde düşünme ve öngörme unsuru bakımından ayrıca bir araştırma yapmaya gerek olmayabilmektedir. Kast bakımından isteme unsuru zorunludur (Gündoğan ve ark. 2010).

Suçun manevi unsurlarından Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne göre aykırılık dolayısı ile bir suçun bilmeden ve istemeden ortaya çıkmasıdır. Ceza Kanunu'nda taksir olarak sayılan haller ise şöyle sıralanmaktadır: Tedbirsizlik, dikkatsizlik, meslek ya da sanatta acemilik ya da tecrübesizlik, nizamata ve talimatlara aykırı hareket (Dönmezer, 2001). Taksir ikiye ayrılmaktadır.

İstenilen bir sonucun yanında, istenmeyen bir sonucun gerçekleşebileceğini öngörmüş olsa da istemediği sonucun gerçekleşmesi bilinçli taksirdir. Buradan anahtar kelime neticeyi öngörebilmektir. Bilinçsiz taksir ise, bir kişinin istediği

sonucun yanında öngöremediği ya da düşünemediği bir sonucun olması durumudur (Gündoğan ve ark., 2010)

TCK Madde 85 : (1) Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (TCHM, s. 219).

1.2.2. Kasten Adam Öldürme Suçu

Kasten Öldürmenin Basit hali TCK'nın İkinci Kısım, Kişilere Karşı Suçlar, Birinci Bölüm Hayata Karşı Suçlar başlığı altında Madde 81- (1) Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezasıyla cezalandırılır (TCHM, Madde 81, s. 213).

Kasten Öldürmenin Nitelikli halleri Türk Ceza Kanunu'na (TCK Madde 82) göre;

- a) Tasarlayarak,
- b) Canavarca hisle veya eziyet çektirerek,
- c) Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle,
- d) Üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı,
- e) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
- f) Gebe olduğu bilinen kadına karşı,

- g) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
- h) Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla,
- i) Bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infialle,
- j) Kan gütme saikıyla,
- k) Töre saikıyla, işlenmesi halinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır (TCHM, s. 213).

1.2.3. Kriminolojik Açıdan Adam Öldürme

Kriminoloji, suça etki eden biyolojik, psikolojik, sosyolojik, ekolojik faktörleri ve nedenleri inceleyen, suçun oluşumuyla ilgili öngörülerde bulunan ve önlenmesiyle ilgili çözüm önerileri oluşturan bir bilim dalıdır, kısaca suç bilimidir (Dolu, 2011).

Suçlar arasında en dramatik olanı adam öldürmenin çoğunlukla yakın sosyal ilişkiler içinde ortaya çıktığı görülmektedir. Kişisel çatışmayı çözme yöntemi olarak adam öldürmenin zaman içinde ülkeden ülkeye değişmekte olduğu gözlenmektedir. İnsanın bilerek ve isteyerek veya tasarlamadan kaza neticesinde başka bir insanın yaşamına son vermesidir (İçli, 2007).

Dürtü bazında suç sınıflandırması kılavuzu cinayetleri, Polat (2004)'ün aktarımına göre dörde ayrılmaktadır; *Cinai Yatırım Cinayeti* Maddi amaçlar için işlemek zorunluluğu olup para, eşya, yer, destek gibi kişi için değeri yüksek herhangi bir şey olabilmektedir. Bu cinayet türü; sözleşmeli cinayet, çete cinayeti, rekabet cinayeti, çocuk/adam kaçırma cinayeti, rüşvet almak için cinayet, ilaç cinayeti, bilinçsiz küçük

nedenli ölüm (kişisel kazanç cinayeti, ticari kazanç cinayeti) ve ağır suç cinayeti (gelişi güzel ve durumsal ağır suç cinayeti) diye alt gruplara ayrılabilir. *Kişisel Nedenli Cinayetler*; birbirini tanıyan ya da tanımayan kişi ve/veya kişilerin kişisel agresyonu ile cinayetle sonuçlanan olgulardır. Bu cinayet türü, maddi kazanç ya da seks güdümlü gerçekleşmemekte ve herhangi bir grup tarafından da onaylanmamaktadır. Burada, altta emosyonel bir çatışma vardır ve kişiyi öldürmeye sürüklemesine sebep olmaktadır. Bu kategori erotomani-güdümlü ölüm ya da aile içi cinayet, şeklinde spontane veya kurgulanmış olarak tartışma/çatışma cinayeti, otorite cinayeti, intikam cinayeti, non-spesifik nedenli cinayet, siyasi düşünce cinayeti, acıma/kahramanlık cinayeti, tutsak cinayeti olarak gruplandırılmaktadır. *Seksüel Cinayetler*; Seksüel bir temele dayanan bu cinayetlerde seksüel unsurun tipi suçluya göre değişmektedir. Aksiyon tecavüzdü, sembolik seksüel saldırıya kadar değişik tarzlarda sıralanabilmektedirler. Bu kategori; organize, deorganize, karışık ve sadistlik olarak adlandırılabilir. *Çete Cinayetleri*; iki veya daha fazla insanın ortak bir ideoloji ve kabulü neticesinde, bir veya daha fazla üyesi tarafından sonu ölüm olan eylemdir. Mezhep cinayeti, siyasi cinayeti grup heyecanlı cinayet gibi alt kategorilere ayrılabilir (Polat, 2004, s:97).

Kurbanın neden olduğu cinayetler; Kriminolojide önemli olan sonuçtur. Burada suçlu ve kurban olmak üzere temelde iki taraf vardır. Kimi zaman bazı olaylarda cinayet olayına kurban da neden olabilmektedir. Wolfgang (1958) Philadelphiya’da 1948 ve 1952 yıllar arasında meydana gelen 588 cinayet olgusunu incelemiştir. Bu çalışmasında “Kurbanların neden olduğu cinayetler” üzerinde durmuştur. Wolfgang, kurbanın işlenen suçta direkt ve açık olarak önceden bir rolünün olduğunu öne sürmüştür. Kurbanın bu biçimde buradaki rolü, bir cinayet olayında sonuçta

kendisini öldürecek olan kişiye fiziksel güç yöneten ilk kişi olması ile nitelendirilmektedir (aktaran Polat 2004).

Wolfgang (1958), kavramını çeşitli örneklerle pekiştirmeye çalışmıştır. Bir kişinin bilerek veya unutkanlık sonucu arabasını caddeye park ettikten sonra anahtarlarını üzerinde bırakmasının, otomobil hırsızlığına davetiye çıkarması örneklerden biridir. Kalabalık bir mağazada alışveriş yapan ve dalgınlıkla büyük geniş çantasını açık bırakan ve bunu kolundan sarkıtan bir kadının yankesiciler veya çanta kapkaççılarını kendi eliyle çağırdığı, hatta normal namuslu bir kişiyi dahi hırsızlığa teşvik ettiği ileri sürülmüştür. (akt. Sokullu-Akıncı 2008)

Buraya kadar olan bölümde kasten adam öldürme suçu hukuksal ve kriminolojik olarak ele alınmış, bu suçun tanımlarına, türlerine değinilmiş ve fakat psikolojik açıdan ne tür dinamikler taşıdığından bahsedilmemiştir. Aşağıda bu suçla ilişkisi olduğu düşünülen psikolojik etmenlerden bahsedilecektir.

1.2.4. Psikolojik Açıdan Kasten Adam Öldürme Suçuna Bakış ve Suçlu Profili

Suçun oluşmasına neden olan ruhsal olaylar, mekanizmalar, yaş, cinsiyet, kişilik ve suça ilişkin davranış özellikleri Psikoloji'nin Suç Psikolojisi alt dalıyla incelenmektedir. Suçun neden işlendiği sorusuna insanın rasyonel varlık olması bu yüzden de suç eyleminin neticesinde edinilen haz veya kazancın onunla ilgili cezanın verdiği acıdan daha ağır basması ilk yaklaşımlardan biridir (Polat, 2004). Suç olgusunun içinde şiddet ve saldırganlık ile ilgili farklı yaklaşımlar gelişmiştir.

İnsan doğasında şiddet dürtüsünün, saldırganlık ve saldırı boyutlarının varlığı, kasten adam öldürme suçunu ve nedenlerini anlamaya fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Saldırganlığın savunucu ve yıkıcı tiplerinden bahseden Fromm savunucu saldırganlığın insan ve hayvanlarda ortak olduğunu tehdit altındayken ortaya çıktığını kalıtsal olarak programlanmış bir saldırma tepkisi olduğunu, tehdit ortadan kalktığında ise etkisini kaybettiğini; yıkıcı saldırganlığın ise insana özgü ve biyolojik olarak hiçbir amacı olmayan kalıtsal olarak programlanmamış bir saldırganlık tepkisi olduğunu ifade etmiştir (Fromm, 1993). İddeki saldırganlık dürtüsünün karşısındakine yönelmesi bu dürtünün harekete geçmesi ve adam öldürme davranışına dönüşmesi bilinçaltından kaynaklanan karmaşık bir süreçtir (Akgün,1987).

Polat (2006), çocuk öldürme olgularında ‘nefret dolayısıyla, impulsif psikotik davranışla, kronik fiziki istismarla, eşten öç almak için, istenmeyen çocuktan kurtulmak amacıyla, cinsel veya sadistik istismarla kazayla, acıma duygusuna bağlı’ öldürme eylemine yol açan motivasyonlardan kaynaklandığını belirtmiştir.

Suç ve suç işleyen saldırgan kişilik yapısını bilimsel olarak inceleyen kriminoloji bilimin kurucusu olarak bilinen Cesare Lombroso (1876) mahkum edilen suçlular konusunda yaptığı çalışmalar sonucunda, suçluların anatomik yapılarında farklılıklar olduğunu iddia etmiş sonrasında suçun pek çok nedeni olduğu ve biyolojik olduğu kadar sosyal ve psikolojik nedenlere bakılmasının gerektiğini ileri sürmüştür (Polat, 2004). Suç bilimciler, bütün insanlar gibi, masum bir yavru olarak doğan bir erkek ya da kadının, nasıl bir katile dönüştüğünü bilmek isterler bu nedenle adam öldürmelerin önünü kesebilecekleri kanaatindedirler ve bu yüzden faillerin

çocukluklarını inceleyip risk faktörlerini belirlemeye çalışmaktadırlar (Atasoy, 2012). Kasten adam öldürme suçu ve diğer suç tipleri işlendiğinde suç sahnesinde ne olduğu, meydana gelenleri ne tipteki bir kişinin gerçekleştirmiş olduğunu ve böyle bir kişinin kişilik özelliklerini psikolojik profil çıkarma ya da saldırgan profili çıkarma tekniğiyle kolaylaştırmak mümkündür. Suçlu profili çıkarma suçu işlendiği yer, kurbanın (mağdur) ve diğer bütün delillerin en ince ayrıntılarına kadar değerlendirilmesine dayanan, bilinmeyen bir suçlu tarifinin bulunmasına yönelik kriminal ve polis araştırmalarına getirilmiş bir yaklaşımdır (Polat, 2006). Kasten adam öldürme suçları işlenen suçlar içerisinde neticeleri en ağır suçlardan biri olması sebebiyle profillemeye ilgili teknikler daha çok bu alanda yoğunlaştırılmıştır. Suçlunun yetiştirilme tarzı(aile ve çevre), suç öncesi eğitim durumu, kültür yapısı, her türlü gelişimsel bozukluğu ve suçun işlenişinde olağan psikolojik bozuklukların etkisinin analizi, suçun önlenmesi ve failin yakalanmasında önemli rol oynar (Cantürk ve Cantürk, 2004). Suçlu profili yapılırken failin türü, suçun yer ve zamanı, failin ve mağdurun (kurbanın) risk seviyesi, failin organize olması ya da olmaması gibi kriterler aranır (Önder ve Gönültaş, 2005)

Adler (2004) psikanalitik teoriye göre suç için potansiyel olabilecek üç temel nedenin; bireyi suçluluk duygusuna iten güçlü bir süperego, bireyin anlık ve tepkisel isteklerini kontrol edemeyecek zayıf bir ego ve anlık zevk alma isteği olabileceğini belirtmiştir (aktaran Dolu, 2011)

Geberth (1996) suçlu kişilik profiliyle 'yaş, cinsiyet, ırk, medeni durum ve evlilik uyumu, zeka, öğrenim durumu, yaşam şekli, büyüdüğü çevre, sosyal uyumu, kişiliği ve karakter özellikleri, davranışları, görünümü, duygusal uyumu mental

yetersizlikleri, patolojik davranış özellikleri, işe uyum ve iş alışkanlıkları, olay yeri ve yaşadığı yerin özellikleri ve ilişkisi, sosyodemografik verileri, cinsel uyum, cinsel sapkınlıklar ve motivasyonlarıyla ilgili özelliklerin saptanabileceğini belirtmiştir (aktaran Cantürk ve Cantürk, 2004).

Dezorganize fail tip özellikleri; agresiftir, acı duygusunu öfke ve korku gibi eylemleriyle yaratır. Büyüklük görüşü vardır, genelde çok sayıda seks partneri olmuştur, öfkesi kendine, ailesine topluma yöneliktir, kurbanlarını yönetebileceği ve baskın olabileceği kişilerden seçer, sorumsuz, egoist, yalnız, öfkesini içine atan, kimi zaman mazoşistik, sapkın eylemleri olan, işsiz ya da dağınık, emosyonel olarak yetersiz, başarısız olabilir, öldürme eylemini genelde kendini kontrol etmekte zorlandığı için anlık işleyebilir ve silah gibi rasgele bir suç aleti kullanabilir. Organize fail tip özellikleri (Cleckey, 1976; Here, 1993; Schlesinger, 1980); öldürme eylemini planlayarak yapmaktadır, narsisist, manipülatif, metodik, kurnaz, psikopat, sosyopat, antisosyal kişilik için görünüş olarak çekici ve hoş bir izlenim bırakmakta ve cinayet sonrası hareketlerinde bir değişiklik olmamaktadır (aktaran Polat, 2004).

Bunların dışında psikolojik olarak kasten adam öldürme konusunda seri cinayet bileşenleri ve seri cinayet türleri de önem taşımaktadır. Seri katil tanımı, anormal kişisel bozukluklar sonucu otuz günden daha uzun bir zaman diliminde ve arada bekleme dönemleri de olacak şekilde üç veya daha fazla insanı öldüren kişidir. Hayalci, misyoner(göreve odaklanmış), zevk arayıcı(hedonistik), iktidar hevesli (güce-kontrol ikilemli) olmak üzere dörde ayrılır (İçli, 2007). Seri katillerin farklı yöntemler kullanmasına rağmen seri cinayetleri “cinsel sadizm, yoğun fantezi ve

fanteziyi eyleme geçirmek için zorlayıcı his” olarak temel üç bileşenden bahsetmek mümkündür (Polat, 2006).

Seri cinayetler için psikolojik diğer açıklama Revitch ve Schlesinger’e göre (1981, 1999); anne ile olan sağlıklı duygusal bağın bir kilit noktası olabileceği yönündedir. Anne tarafından kenara atılması, ceza uygulayış sistemi, aşırı korumacı veya ayartıcı olması büyüdüğü halde bebek muamelesi görmesi annesinden nefret etmesi gibi özellikler bu suç türü için etken olabilmektedir (aktaran Polat, 2006).

Genel kişilik özellikleri ve suç arasındaki ilişkiyi araştıran klinisyen yaklaşım antisosyal kişilik bozukluğu ve sosyopatinin varlığına işaret etmektedir. Psikopati, ani ve tepkisel hareket etme, negatif duygusallık; kişilik ve suç arasında önemli etmenlerin olduğunu belirtmektedir (Dolu, 2011).

Çocukluk çağı yaşantılarının bireylerin yetişkin dönemine etkileri birçok araştırmacı tarafından çalışılmıştır (Kesebir ve ark.,2011; Özdemir ve ark., 2011; Kılıç ve ark., 1999). Sosyalleşmenin ilk adımlarının atıldığı aile çocuğun sağlıklı bir birey olabilmesi için en güvenilir ortamdır. Çocukluk dönemi istismar ve ihmal (cinsel istismar, fiziksel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal) gibi travmalar bireylerarası bağlanma örüntülerini derinden etkileyebilmekte ve bu tip travma yaşantılarının bellek ve bilinç üzerindeki etkileri bireyin kimlik duygusuna kadar uzanacağı belirtilmektedir (Şar, 2009). Çocuğa dair yaşanabilecek ihmal ve istismar yaşantıları ileride derin izler bırakacak travmalar oluşturmaktadır. Bu travmaların sonuçlarından biri suç davranışı olabilmektedir. Bowlby (1956) suç işleyen küçük yaştaki çocukların hayatlarının ilk beş yılında altı ay ve üzeri

annelerinden ya da bakım veren kişilerden ayrılma durumlarının ciddi suç işleme olgularından sorumlu olduğunu belirtmektedir (aktaran Polat, 2004). Bu anlamda ailede bebeklik ve çocukluk döneminde kurulan ilk bağ ve ilişkiler önem taşımaktadır (Soysal, Ergenekon ve Eroğlu, 2000). Bu nedenle bebeklik ve yetişkin dönemde etkili olduğu düşünülen yakın ilişkileri belirlemeye yönelik bağlanma kuramı anlatılacaktır.

1.3. Bağlanma Kuramı

1950 yılında Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Londra'daki pek çok evsiz çocuğun ruhsal sağlığı üzerine yapılan çalışma için John Bowlby'yi çağırmıştır. Bu çağrı; John Bowlby'nin (1944) "Kırk dört Çocuk Hırsız: Kişilikleri ve Yaşamları" adlı makalesinin ardından gelmiştir çünkü erkek çocuklar arasında erken dönem anneden ayrılmalarla daha sonraki suçluluk arasında olumlu ve güçlü bir ilişkinin varlığından bahsetmektedir. Fakat WHO raporu (Bowlby, 1951) özellikle yaşamın ilk üç yılı içerisinde anne yoksunluğunun çocukları artan ölçülerde fiziksel ve ruhsal hastalık potansiyeli altına soktuğunu belirtse de erken anne yoksunluğunun neden ve nasıl bu kadar kötüleştireci etkilere neden olduğunu açıklamakta yetersizdi (aktaran Hazan ve Shaver, 1994).

Bowlby (1969) kuramında bebeğin, yeni doğana bakım veren anne ya da annenin yerini alabilecek temel bakım veren bakıcıyla ilk ilişkisini kurduğunu belirtmektedir. Bu ilişki doğrultusunda bebek kendini güvende hissetmesi için ihtiyaçlarının giderilmesi, duygusal yakınlık görme beklentilerinin karşılanması süreçlerin olumlu

ilerlemesi söz konusu olursa, bebeğin bakıcısıyla ya da annesiyle kurduğu ilişkisi buna göre şekillenecektir. Yani bebek, kendini sevilmeye ve onaylanmaya layık görüp, kendisinin önemli olduğunu hissederek, karşısındakileri ve bu dünyayı güvenilir ve olumlu bir yer olarak algılayacaktır. Bu güvenli temel (secure base), kişinin kendisi ve başkaları hakkında olumlu modeller geliştirebilmesi için temel bir yapı oluşturmaktadır. Bu modeller, “içsel çalışan modeller” (internal working models) ya da “zihinsel temsiller” (mental presentations) olarak kavramsallaştırılmaktadır” (aktaran Bretherton,1992).

Bowlby (1979) bağlanmayı, bebek ile bakım veren kişi arasında kurulan ve “beşikten mezara kadar” kişinin, yaşam boyu ilişkilerini duygusal yaşantılarını ve tepkilerini belirlediği duygusal bağ olarak tanımlamaktadır (aktaran Hazan ve Shaver, 1994).

Bowlby'nin Tavistock Klinikteki yardımcılarından biri olan Mary Ainsworth; 26 Ugandalı bebekte bağlanmanın gelişimini araştırmıştır. Dokuz ay boyunca 1-24 aylık bebekler üzerinde anne bebek ayrılığının sonuçlarını gözlemlemiştir. Sekiz aylık olduklarında bebeklerin annelerini güvenli bir üs olarak görüp çevreyi keşfetmek ve tanımak için kullandıklarını bulmuştur (aktaran Bretherton, 1992). Ainsworth, bebeklerde güvenli bağlanma, güvensiz bağlanma ve henüz bağlanmamış olmak üzere üç farklı bağlanma örüntüsü gözlemlemiştir. Güvenli bağlanan bebekler anne yanındayken etrafı keşfetmekte ve daha az ağlarken, güvensiz bağlanan bebekler etrafı tanımakla daha az ilgilenmekte anne kucağında olsa bile ağlamakta, henüz bağlanmamış bebekler ise anneye değişen davranışlar göstermektedirler (aktaran Bretherton, 1992).

1.3.1. Bağlanma Sistemi

Bebekleri, yalnızca bir yetişkinin onlara bakmaya ve korumaya istekli olması ve böylece bebeklerin hayatta kalabileceği gerçeği bağlanma kuramının temellerindedir. Yetişkin bakımı tamamlayıcı bir davranışsal zincir tarafından düzenlenmektedir. Bebekler güldüklerinde ve ağladıklarında anne babaları onları rahatlatmaya ve ödüllendirmeye güdülenirler. Anne babalar uzaklaşınca bebekler onları izlemektedir. Ağlama, gülümseme, izleme gibi davranışlar bebeğin hayatta kalmasını destekleyen türden bir ilişkinin olmasında beraber bir sistem oluşturur. Bağlanma sistemi fizyolojik sistemlere (kan basıncı, vücut ısısı gibi) benzemektedir. Fiziksel yakınlığı (proximity) korumaya gerçek ya da olabilecek herhangi bir kaygı ile sonuçlanır, kaygı da sırasında yakınlığı yeniden kurma amaçlı bağlanma davranışlarını başlatmaktadır (Hazan ve Shaver,1994).

Yakınlığın sağlanması güvenlik ve sevgi duygularına neden olurken, ilişkide en ufak bir kopukluk kaygıya, kızgınlık ya da öfkeye neden olabilmektedir. Bebek bakım verenden(anne) ayrılığa duygusal tepki göstermektedir. Bowlby (1979) bebeklerin ayrılıklara tepkileri protesto(ağlamayı, etkin araştırmayı, başkalarının sakinleştirme çabalarına direnç gösterme), umutsuzluk ve duygusal kopma(anneyle temastan kaçınma)dır. Bebeğin bağlanma davranışları amaçları doğrulayan bir davranışsal sistemle kontrol edilmektedir. Bu sistemde onu koruyana yakınlığını sürdürmeye yönelik “amaçlar seti” bulunur ve hayatta kalmasını sağlayan biyolojik bir fonksiyon taşır. *Yakınlığı koruma* (yakınlık kurma amacı ve ayrılık protestosunu da içerecek biçimde) *güvenlikli üs ve güvence üssü* bağlanmanın üç tanımlayıcı işlevidir (aktaran Hazan ve Shaver, 1994).

1.3.2. Bağlanma Stilleri

Bağlanmanın niteliğini değerlendirmek için ayrılıklar yoluyla bebeğin bağlanma sistemini etkinleştirmek amacıyla Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall (1978) kısa ve deneysel kontrollü ayrılıkların(labaratuvar ortamında) ardından anneyle kavuşma esnasında üç farklı örüntü betimlemişlerdir (Hazan ve Shaver, 1994). Çocukların bağlanma davranışlarını güvenli, kaygılı/karasız ve kaçınan olarak üç başlık halinde kategorize etmişlerdir. Çocuklarda incelenen bireysel farklılıkları, annenin çocuğun istek ve ihtiyaçlarına olan duyarlılığının derecesi ve niteliğine dayanarak ifade etmişlerdir (aktaran Sümer ve Güngör, 1999). Zaman içerisinde bu kategoriler yetişkin bağlanma biçimlerini araştırmak için temel kavramlar olarak kullanılmış ve iki ayrı ölçme tekniğine bağlı olarak incelenmiştir. Birincisi, gözlem görüşme tekniği temelinde bağlanma stillerinin ölçülmesi (Yetişkin Bağlanma Görüşmesi), ikinci yöntem bağlanma stillerinin akranlara ya da romantik partnerlere bağlanma temelinde katılımcı beyanıyla ölçülmesidir (Sümer, 2006).

Ainsworth ve arkadaşları (1978) tarafından ortaya konan üç temel bağlanma stiline, Hazan ve Shaver (1987) yetişkinlikteki romantik ilişkilerde de gözlendiğini öne süren araştırmalarıyla katılımcı beyanı temelinde ölçüm yaklaşımı ortaya çıkmıştır(aktaran Sümer, 2006). Yetişkinlikte bağlanma son yıllarda yapılan çalışmalarda iki faktörlü model üzerinden incelenmektedir. Kaygı ve kaçınma faktörleri yetişkinlikte bağlanmayı anlamaya yardımcı olmaktadır. Buna göre, kaygı faktörü, bireyin ilişkilerde yaşadığı terk edilme korkusunu sembolize ederken diğer yandan da bireyin reddedilmeye karşı hassaslığına dair ipuçlarını da vermektedir. Buna karşıt olarak kaçınma faktöründe ise, birey diğerleriyle yakınlık ilişki

kurmaktan imtina etmekte ve yakın ilişkilerde kendisini rahatsız hissetmektedir. Bireyler, çeşitli hastalık, stres, genellikle bağlanmaya ilişkin stres, ayrılık gibi durumlarda kaygılı ya da kaçınmacı bağlanma eğilimi gösterebilmektedirler. Yaşam boyu devam eden bağlanma sürecinde, güvenli bağlanma düşük düzeyde kaygı ve kaçınma olarak ifade edilirken, güvensiz bağlanma, kaygı ve kaçınmadan herhangi birinin ya da ikisinin yüksek düzeyde olması ile ifade edilmektedir (aktaran Muller, Thornback ve Bedi, 2012).

1.3.2.1. Yetişkin Bağlanma Stilleri

Bowlby (1977, 1980, 1982) bağlanmanın çocuklukla sınırlı kalmadığını ilk bağlanma deneyiminin sonraki duygusal örüntüleri kurma, evlilik problemleri ve çocuklarla yaşanan problemler gibi yetişkin işlevsizliğinin, nörotik semptomlar ve kişilik bozukluklarının olabileceğini öngörmüştür (aktaran Bartholomew, 1990).

Hazan ve Shaver (1987) romantik aşkın bir bağlanma süreci olduğunu, bunun bireysel farklılıklarla yaşandığını ve bağlanmanın da buna göre değiştiğini öne sürmüştür. Romantik ilişkilerde bağlanmayı, kendini bildirimine dayanan bir ölçekle çalışmışlar ve yetişkinler için güvenli(kendine güvenen, girişken, yakın ilişkiler kuran bireyler), kaygılı- kararsız (terk edilmekten korkan ve kendine güvensiz), kaygılı-kaçınan (yakın ilişkiden uzak duran, kendini paylaşma da ve iletişim kurmada rahatsız, kaçınan) bağlanma biçimleri olmak üzere üç kategori belirtmişlerdir. Bu kategorilere göre çalışmadaki katılımcılar yakın ilişkilerini güvenli bağlananlar, mutluluk ve dostluk üzerine kurulu; kaygılı bağlananlar, duygusal iniş-çıkışların olduğu, kıskançlıkların yaşandığı; kaçınmacı bağlananların

ise yakınlaşma korkusunun baskın ve duygusal dalgalanmaların olduğu şeklinde belirtmişlerdir.

Main, Kaplan ve Cassidy (1996) tarafından ebeveynleriyle ve şimdiki ilişkilerinin yanıt arandığı yarı yapılandırılmış olan ve bağlanmaya ilişkin temsilleri gösteren bir ölçek geliştirilmiştir. Ainsworth'un kategorileriyle tutarlı olan güvenli otonom, kayıtsız, saplantılı ve çözümlenmemiş-dezorganize olarak dört yetişkin bağlanma stili ortaya çıkarmışlardır (aktaran Çalışır, 2009).

Bowlby'nin (1973) bağlanma modeli ile benlik modeli birbirini tamamlayıcı ve karşılıklı olarak birbirini doğrulayıcı biçimde gelişir görüşünden faydalanarak bağlanma stilleri tanımlanabilmektedir. Olumlu ve olumsuz olarak iki kategoriye ayrılabilen bağlanma davranışları, "benlik" ve "başkaları" olarak değerlendirilebilmektedir. Buna göre güvenli bağlanma şekli "olumlu benlik" ve "olumlu başkaları" modellerinin birleşiminden; saplantılı bağlanma şekli "olumsuz benlik" ve "olumlu başkaları" modellerinin birleşiminden; kayıtsız bağlanma şekli "olumlu benlik" ve olumsuz başkaları" modellerinin birleşiminden ve korkulu bağlanma şekli "olumsuz benlik" ve "olumsuz başkaları" modellerinin birleşiminden meydana gelmektedir (Bartholomew & Horowitz, 1991).

Dörtlü bağlanma modeline göre; güvenli bağlanma stiline sahip yetişkinlerin benliklerini değerli, sevilebilir; başkalarını ulaşılabilir, duyarlı bulmaktadırlar. Benlik saygıları yüksektir. Başkalarıyla yakın ilişkiler kurmaktan rahatsız olmazlar.

Saplantılı bağlanma stiline sahip yetişkinler benliklerini değersiz; başkalarını değerli bulmaktadırlar. Başkalarının onayı ve kabulü çok önemlidir, ilişkiler üzerinde yoğun düşünmektedirler. Yakın ilişkiler kurmayı istemekle birlikte, yakınlık kurdukları kimselerle yapışkan tarzda ilişki kurdukları için çoğu zaman kendilerinden uzaklaştırılmaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Korkulu bağlanma stiline sahip yetişkinler hem benliklerini hem de başkalarını değersiz görmektedirler. Bu kişiler kendileriyle ilgili sevilmeyi hak etmeyen, başkalarının da reddedici olduğu yönünde düşüncelere sahiptirler. Yakın ilişkiler kurmaktan çekinirler ve ilişkilerinde problemler yaşamaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Kayıtsız bağlanma stiline sahip yetişkinler benliklerini değerli ve sevebilir, başkalarını değersiz görmektedirler. Yakın ilişkilerinde hayal kırıklığına uğramamak ve reddedilmemek için kaçınmakta, bağımsız ve güçlü olmaya çalışarak benlik algılarını sürdürmektedirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Türkiye’de Sümer ve arkadaşları (1999) bağlanma biçimlerini Türk örneklemini üzerinde çalışmışlar ve batı örneğine benzer dört kategori elde etmişlerdir.

Bağlanma çalışmaları yapan bazı araştırmacılar yetişkin bağlanma stillerini kaygılı bağlanma ve kaçınmacı bağlanma olarak iki kategoride tanımlanabildiğini vurgulamıştır. Kaygılı bağlanma kişinin kendini olumsuz algılayan, yakınındaki ve çevresindeki kişilerden aşırı derecede onay bekleyen, terkedilme korkusu yaşayan kişiler olarak kaçınmacı bağlanmada ise kaygılı bağlanmanın tersi olarak yakınındaki

ve çevresindeki kişileri olumsuz algıyan, sosyal ilişkiler kurmaktan kaçınan ve aşırı kendine güvenen, başkalarıyla yakın ilişki kurma korkusu yaşamaktadır (aktaran Berry, Wearden ve Barrowclough, 2007).

1.3.3. Bağlanma ve Psikopatoloji

Yetişkin dönemde bağlanma bozukluklarında Bifulco ve arkadaşları (2006), anne babanın çocuktan ayrılması, istismar ve ihmal öykülerinin belirleyici olduğuna işaret etmektedir. Yapılan araştırmada geçmişte istismar ya da ihmale maruz kalma öyküsü olan, 26-59 yaş arasındaki kadınlarda, çocukluk çağında yaşanan, fiziksel, duygusal ihmal ve fiziksel, duygusal, cinsel istismarın güvensiz bağlanma ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Buna göre kaçınma ve kaygı düzeyinin yüksek olduğu korkulu bağlanma stili olan bireylerde, istismara ve ihmale maruz kalma durumu ilişkili olduğu belirtilmiştir (Bifulco, Kwon, Jacobs, Moran, Bunn ve Beer, 2006).

Wolker ve arkadaşları (1988), çocukluk çağında yaşanan örselenmelerin yetişkin dönemde suç olgularına, duygusal bozukluklara, antisosyal davranışlara, saldırganlığa kendi çocuklarına yönelik tahrip edici eylemlere neden olduğu görüşündedir (aktaran Yıldız, 2007).

Cloitre ve arkadaşları (2008) travma sonrası stres bozukluğu semptomları olan ve geçmişinde fiziksel, cinsel ve duygusal istismara maruz kalmış 18-65 yaş arasındaki kadınlarla yapılan bir diğer çalışmada, sosyal destek ve bağlanmanın travmatik yaşantılarla olan ilişkisi incelenmiştir. Buna göre travmatik yaşantılarla, güvensiz bağlanmanın ilişkili olduğu, bu bireylerin kurdukları güvensiz bağlanmaların onları

sosyal destekten mahrum bırakabildiği tespit edilmiştir (Cloitre, Stovall-McClough, Zorbas ve Charuvastra, 2008). Daha önceden belirtildiği gibi, erken dönem yaşantılarında kurulan bağlanma şemaları bireyin yaşamını, ileriki dönemlerde de etkilemeye devam eder. Bağlanma şeması, çocuğun deneyimlediklerinden yola çıkılarak oluşturulur. Dolayısıyla, reddedilme ve terk edilme korkusu yaşayan bireyler, yaşamlarının ileriki dönemlerinde de bu endişeyi ve korkuyu yaşamaya devam ederek, güvensiz bağlanma kurarlar (aktaran Muller, Thornback ve Bedi, 2012). Buna ek olarak, çocukluk döneminde yaşanan fiziksel, cinsel ve duygusal istismar gibi travmatik deneyimler de çocuğun güvenli bağlanma kurmasını engelleyebilmektedir. Yaşanılan travmatik deneyim sonrasında çocuk, güvenmemeyi kendini koruma stratejisi olarak geliştirebilmektedir (Muller, Thornback ve Bedi, 2012). Güvensiz bağlanma, istismara maruz kalan bireylerde düşmanlık tavırlarının gelişmesine, istismara maruz kalanın, yaşamının ileri döneminde istismar eden konumuna gelmesine etki etmektedir. Özellikle fiziksel ve cinsel istismara maruz kalan bireyin İstismar edilen bireyin ileride kasten adam öldürme ve tecavüz suçuna karışma ihtimalinin yüksek olduğu belirtilmiştir (aktaran Felson ve Lane, 2009). Travmatik yaşantılara ek olarak güvensiz bağlanmaya eşlik eden başka faktörler de, yetişkinlikte suç eyleminin gerçekleşmesine katkıda bulunabilmektedir. Bowlby yaptığı çalışmada, yetişkinlikte görülen psikopatinin, annelik nesnesinin yokluğu ve biyolojik yatkınlıkla ilişkili olduğunu belirtmiştir. Yapılan başka bir çalışmada da, şiddet eğiliminin ve psikopatinin, bastırılan yakınlık arayışı ve isteğinin bir göstergesi olduğu belirtilmiş, şiddet ve suç eylemlerinin, “hastalıklı” bağlanma sonucu meydana geldiği belirtilmiştir (aktaran Arrigo ve Griffin, 2004). Bireylerin çocukluk çağında geliştirdikleri bağlanma biçimleri yetişkin dönemde; çocukluk çağı ihmal ve kötüye kullanımlarının ve öfke yaşantısının etkilerini taşıdığı

belirtilmektedir (Beesley, Rhodes ve Salmon, 2010). Bu nedenle, bu bölümde bağlanma sistemiyle ilişkili olduğu düşünülen çocukluk çağı travmaları ve öfke yaşantılarına değinilecektir.

1.4. Çocuk İstismarı

Dünya Sağlık Örgütü (2002) çocuk istismarını, çocuğun, sağlığını, fizik gelişimini, psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen bir yetişkin, toplumu veya ülkesi tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışlar olarak belirtmiştir. Bu davranışlar aynı zamanda çocuğun istismar veya şiddet olarak algılamadığı veya yetişkinlerin istismar olarak kabul etmediği davranışları da içine alır (aktaran Polat, 2007).

Çocuk istismarı (child abuse), çocuğun ihmal edilmesini, fiziksel, duygusal ve cinsel istismarını içeren çok karmaşık ve tehlikeli bir sorunlar yumağıdır. Birçok durumda çocuğun maruz kaldığı tecavüz ile eşanlı olarak kullanılmaktadır (Budak 2000).

Polat'a göre (2004) çocuk istismarını çocuğun bakımından sorumlu olan yetişkin bireylerin çocuğun fiziksel, gelişimsel ve psiko-sosyal açıdan iyi olma halini olumsuz yönde etkileyen tutum ve davranışları olarak tanımlanmıştır.

Zeytinoğlu'na (1991) göre çocuk istismarı 18 yaş altında bulunan çocuklara karşı aktif olarak girişilen, onların fiziksel, duygusal, zihinsel ve toplumsal gelişmelerini zedeleyen her türde eylemlerdir.

Çocuk istismarını Wissow (1990) fiziksel istismar hatalı, kaba ve insanlık dışı davranışların gösterilmesi, verilen cezalar sonucu çocuğun yara alması, cilt bütünlüğünün bozulması, kemiklerde kırıkların gözlenmesi, çocuğun sağlıklı olma durumu ya da yaşamının tehdit edilmesi kapsamına belirtmektedir (aktaran Polat 2007).

Çocukluk çağı travma yaşantıları bireylerin gelecekteki yaşantılarını olumsuz yönde etkileyebilir, patolojik belirtilerin başlangıcında tetikleyici bir kuvvet olabilir (Çelikel ve Beşiroğlu, 2008). Çocukların aile içi şiddet uygulanan ortamlarda ve anne-babadan uzun süre ayrı kaldıklarında istismara maruz kalma oranı yüksektir (Örsel, Karadağ, Kahiloğulları, Aktaş, 2011).

1.4.1. Fiziksel İstismar:

Çocuk istismarında en sık karşılaşılan ikinci istismar türüdür ve acımasızca veya kötü niyetle çocuğun fiziksel olarak hırpalanması olarak tanımlanır. Dayak atma, ısırma, yakma, sarsma gibi çocukta fiziksel tahribat yapan eylemleri içerir (Budak 2000).

18 yaşından küçük çocuk ya da gencin ana babası ya da bakımından sorumlu başka kişi tarafından sağlığına zarar verecek biçimde fiziksel hasara uğraması, yaralanması ya da yaralanma riski taşımasıdır. Bu hasar elle ya da bir nesneyle vurularak, itilerek, sarsılarak, yakılarak ya da ısırılarak oluşabilmektedir (Kaplan, 1996; akt: Taner ve Gökler, 2004).

1.4.2. Cinsel İstismar:

Niteliği nedeniyle daha çok gizlendiği için, gözlenenden daha yaygın olduğu düşünölen ve çocukta etkisi sonraki yaşamda da çok ağır biçimde hissedilen, derin yaralar açan bir çocuk istismarı türüdür. Çocuğun cinsel organını okşanması, doğrudan ilişki, ensest, tecavüz, fiili livata, teşhircilik ve fahişelik ya da pornografi gibi ticari sömürü vb. davranışları içerir (Budak 2000).

Bir başka ifadeyle cinsel istismar, çocuk ve ondan yaşça büyük bir kimse arasında geçen cinsel içerikli temas ve etkileşimler olarak belirtilmiştir (Topçu, 1997). Cinsiyet farklılıkları yönünden Finkelhor'a (1994) göre pek çok istismar mağdurunun kız çocukları olduğunu bununla beraber erkek çocukların istismarının açığa vurulmasının kızlara oranla daha az olduğunu belirtmektedir (aktaran Ovayolu, Uçan ve Serindağ, 2007).

1.4.3. Duygusal İstismar:

En sık rastlanan üçüncü çocuk istismarı türüdür ve ebeveynlerin veya bakıcıların çocuklarda ciddi davranışsal, duygusal veya zihinsel rahatsızlıklara yol açabilecek olan davranışlarını veya ihmalini içerir. Örneğin ebeveynler, karanlık bir tuvalette hapsedme, aç bırakılma gibi tuhaf ve aşırı cezalandırma biçimlerini kullanabilir. Ya da “artık seni sevmiyorum”, “başkalarının annesi (babası) olacağım” gibi. Buna bazen ruhsal istismar, sözlü istismar da nedir (Budak 2000).

Duygusal istismar, Uluslararası Çocukların Psikolojik İstismarı Kongresinde (1983), varlığı ya da yokluğunun psikolojik olarak zarar verici olduğuna gerekli uzmanların ve toplumsal kanaatin birleştirilmesiyle sonuca varılan eylemler biçiminde tanımlanmıştır (Irmak, 2008).

1.4.4. İhmal ve İstismarın Farkı

Aral ve Gürsoy, (2001) ihmal ve istismarın farkını ihmal ve istismarı birbirinden ayıran en temel nokta istismarın aktif, ihmalin ise pasif bir olgu olması şeklinde ifade etmektedir. Çocuk ihmal ve istismarı çocuğun normal fiziksel ve zihinsel gelişimini kısıtlayıcı olan fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik olarak ihmal ve istismarı içerdiğini ancak bunları birbirinden ayırmanın oldukça zor olduğunu ifade etmiştir.

Garbarino ve Gilliam'a (1980) göre, çocuk istismarının tanımı dört temel faktörü kapsadığını, bunların sırasıyla; eylemin niyeti, eylemin çocuk üzerindeki etkisi, eylem hakkındaki değer yargıları, eylemin toplumsal ya da kültürel standarda göre değerlendirilmesi olduğunu belirtmektedir(Aktaran Ammerman ve Hersen, 1990).

1.4.5. Çocuk İstismarının Olası Sonuçları

Çocukluk çağında istismara maruz kalınması durumu, bireyin yaşayacağı ileriki dönemlerini de etkileyebilmektedir (Widom, 1989). İleri dönemde kendini sosyal problemler olarak gösterebilmekte; saldırgan davranışlarda ve şiddet suçlarında önemli bir risk faktörü olabileceği düşünülmekte, bu faktörün çocuk ihmal ve istismarının doğrudan suç ve şiddet olgularının nedeni değil, dolaylı olarak bu

davranışlarda bir etkinin olabileceği belirtilmiştir (Widom, 1989). Buna göre bireyin yaşadığı acı ya da travmatik deneyimler duygularına ve davranışlarına yansıtılabilmektedir. Çocuk dönemde yaşanabilecek en travmatik yaşantının bir çocuğun ebeveynlerinden birinin diğerini öldürmesine tanıklık etmesi şeklinde belirtilmektedir (Burman ve Allen-Meares, 1994). Bu tip travmatik deneyimlerin sonuçlarından birinin post travmatik stres bozukluğu olabileceği, semptomların bazılarının olayı hatırlatan tekrarlayan düşünceler, görüntüler ve sesler; kabuslar, duygusal ayırmanın eşlik ettiği kaygılı bağlanma, bütün hissettiklerinden kaçma ve olayı hatırlamama isteği, yinelenen kronik korku ve zayıf konsantrasyon ve performans olduğu aktarılmıştır (Pynoos ve Eth, 1985 akt: Burman ve Allen-Meares, 1994).

Önemli istismar türlerinden biri olan cinsel istismar konusunda Kurtay, Özkök, Barlık, Yatağan, Kurtay ve Akman (2004) çocuklarda cinsel istismarın önemli bir toplumsal sorun olduğunu ve uzun dönem olumsuz sonuçlara yol açabileceğini, bu sonuçlar için tek bir sendrom olmadığını, ancak cinsel istismarın risk etmeni olarak görüldüğünü, özellikle kaygı bozukluklarının cinsel istismara uğrayan çocukluklarda kısa süre içinde ortaya çıkabildiğine dikkat çekmektedir.

Gökler'e (2004) göre çocuk istismarında psikolojik olarak sonuçlarından bazılarının; alkol ve madde bağıllığı, depresyon/anksiyete, saldırgan davranışlar, uyku ve yeme bozuklukları, okul başarısızlığı, kendine güvensizlik, intihar girişimi, ilerleyen yaşlarda çocuk istismarına yatkınlık olabileceği belirtilmektedir.

Cinsel istismara uğramış çocukta cinsel duygu ve tutumlar, normal gelişimlerinden sapabilmekte ve uygun olmayan biçimler alabilmektedir (Polat, 2000).

Cinsel istismara uğrayanlarda, depresyon veya aile fertlerinden/ arkadaşlarından uzaklaşma, tekrarlayan atipik ağrı, kendine zarar verici davranışlar, aşağılık duygusu gelişme riski artmaktadır. Bu gibi çocukların gelecek hakkında olumsuz düşüncelere ve düşük benlik saygısına sahip olduğu saptanmıştır (Polat, 2000).

Ayrıca hiç bir işe yaramama duygusu, seks konusunda tuhaf düşüncelerin oluşması, içine kapanık ve yetişkin insanlara fazla güvenmemek gibi olumsuz duygular da yaşanabilir. Hatta bazı çocuklarda intihara teşebbüs bile olabilir (Kurtay ve ark, 2004).

Çocukluğunda kötüye kullanıma uğramış yetişkinlerde anksiyete bozukluğu prevalansının yüksek olduğu saptanmıştır. Anksiyete belirtileri; anormal bir şekilde agresif olma, korku reaksiyonu, kızgınlık, düşmanlık ve kabus görme şeklinde kendini göstermektedir. Bu belirtiler daha çok post - travmatik stres bozukluğu ile uyumlu bir klinik tablodur. Çocuk olayı canlı bir şekilde yeniden yaşamakta, gerginlik ve çabuk tepki verme gibi belirtiler göstermektedir (Kara ve ark., 2004; Kurtay ve ark., 2004). Kaygı bozuklukları cinsel istismara uğrayan çocuklarda kısa süre içinde ortaya çıkabilmektedir. Uyku bozuklukları, fobiler, bedensel yakınmalar ve korku tepkileri yüksek kaygı düzeyinin kliniğe yansması olarak gözlenmektedir. Öfke tepkileri, zayıf dürtü kontrolü, karşı olma, karşı gelme bozukluğu cinsel istismara uğrayan çocuklarda gözlenebilmektedir (Taner ve Gökler, 2004).

Cinsel kötüye kullanıma uğramış erkek çocuklarda en sık görülen davranış tepkisi, saldırgan davranışların gelişimidir. Ayrıca dışa vurucu davranışlar, uyku bozuklukları ve uzaklaşma davranışlarını da gösterebilirler. Kızlarda gözlenen en sık davranış tepkisi ise, aşağılık duygusu ve kendine zarar verme davranışlarıdır. Kendine zarar verici davranışlar genellikle vücudunda sigara söndürme ve bileğini kesme şeklindedir (Polat, 2000).

Yaşanılan olumsuz deneyimler, özellikle çocukluk çağında yaşanan istismar ve ihmale maruz kalma gibi travmatik hadiseler öfke duygusunun gelişimine sebep olabilmektedir. Yapılan araştırmalarda, öfke duygusunun çocukluk döneminde yaşanan öfke duygusuyla oldukça ilişkili olduğu, hatta öfke duygusunun oluşmasının, istismara maruz kalma durumunun sonucu olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir (aktaran Beesley, Rhodes ve Salmon, 2010).

Çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalmış kadınlarda, depresif semptomların ve bastırılmış öfke duygusunun rolünün araştırıldığı bir çalışmada, istismara maruz kalma durumunun öfke duygusunun bastırılmasına eşlik ettiği tespit edilmiştir. Buna ek olarak, öfkenin bastırılması durumunun, istismara maruz kalmayla ilişkili olduğu, bu türde bir deneyim yaşanan bireyin, kişilerarası ilişkilerden kaçınma eğilimi gösterebileceği ve incinebilirlik düzeyinin yüksek olması sebebiyle öfke duygusunu bastırmayı seçtiği belirtilmiştir (Luterek, Harb, Heimberg ve Marx, 2004). Fiziksel şiddete maruz kalan çocuklarla yapılan araştırmalarda, çocuklarda saptanan sinirlilik, davranış bozuklukları, umutsuzluk ve psikolojik küntleşme sebebiyle ağır kişilik ve davranış bozuklukları, hırçınlık, tedirginlik, suça yönelen davranışlar olarak belirtilmiştir (aktaran Ayan, 2007).

Cezaevinde bulunan hükümlülerin yapılan bir diğer çalışmada, kendine zarar verme davranışı, intihar eğilimi, utanç duygusu ve öfkenin çocukluk çağı travmalarıyla olan ilişkisi incelenmiştir. Bu çalışmanın sonucuna göre, kendine zarar verme davranışında bulunan hükümlülerin çoğunun geçmişte istismara özellikle cinsel istismara maruz kaldığı, bununla birlikte sürekli öfke ve utanç duygularının da fazla olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak, sürekli öfke duygusu olan hükümlülerin, aynı zamanda öfkeyi bastırma eğiliminde oldukları belirtilmiş; bastırılmış öfkenin de, kişinin bu öfkeyi kendisine yöneltme durumuna yol açabildiği belirtilmiştir (Milligan ve Andrews, 2005). Bu nedenle travma yaşantısının öfke ile ilişkili olduğu düşünülerek öfke duygusu anlatılacaktır.

1.5. Bir Duygu Olarak Öfke

Kültürel sınırları aşan bir duygu olan öfke, tüm insanlar için genel bir tanımlanması mümkün olmayan bir davranış türüdür. Budak (2000) da öfke kavramını, “Engelleme, saldırıya uğrama, tehdit edilme, yoksun bırakma, kısıtlama vb. durumlarda hissedilen ve genellikle neden olan şeye ya da kişiye yönelik şu ya da bu biçimde saldırgan davranışlarla sonuçlanabilen oldukça yoğun olumsuz bir duygu” olarak tanımlanmaktadır.

Öfke, saldırgan davranışa ait aracı unsur olup, suç içerikli eylemler için bir harekete geçirici, kişiler arası şiddet ve ciddi boyutta şiddet içeren suçların öncüsü olabilmektedir (Kroner ve Reddon 1992).

Şahin'e (1997) göre öfke, canlı organizmanın varlığını tehdit eden durumlara gösterdiği doğal bir tepki, çok hafif bir rahatsızlıktan yoğun bir kızgınlığa ve hiddete kadar değişen yoğunluklarda yaşanan bir duygudur.

Koptagel 1982'ye göre bazı insanlar çok ufak bir uyarak karşısında bile büyük öfke gösterebilmektedirler. "Öfkeli tipler" yahut "çabuk kızan tipler" olarak günlük yaşantımızda, çevremizde çok gördüğümüz bu kimseler genellikle fazla zarar verici olmazlarsa da, arada sırada, bazı tiplerle de karşılaşırız ki bunlar gerçekten de önemli sayılanmayacak ufak uyaran olaylar karşısında gözleri hiçbir şey görmeyecek biçimde kendilerini kaybeder derecede bir öfkeye kapılmaktadırlar. Böylesine aşırı bir öfke tepkisinin bir yandan bir yandan organik nedenleri olabildiği gibi, kişilik yapısı ve çevre etkisi ile eğitimin rolünün de büyük olduğu belirtilmektedir (Koptagel, 1982).

Novaco (1976), öfkenin insan hayatındaki işlevlerini beş maddede belirtmiş, bireye güç verdiğini, bireyin duygularını daha da kabarttığını, rahatsız edici davranışları önlediğini, diğer insanlara karşı olumsuz duyguların dışa vurulmasını kolaylaştırdığını, kaygının dışsal çatışmalara yönelmesi sonucu, egonun zarar görme ihtimaline karşılık bir savunma oluşturduğunu ve bireyi, isteklerini elde etme konusunda daha atılgan bir hale getirdiğini vurgulamıştır (aktaran Ersen, 2010).

Öfkenin planlanmamış olarak ortaya çıktığını belirten Törestad (1990) öfkenin engellenme, haksızlığa uğrama, eleştirilme ve küçümsenme gibi nedenlerle ortaya çıktığını belirtmiştir (aktaran Balkaya ve Şahin, 2003).

Golden (2003) öfkeyi strese bağı bir tepki olarak tanımlarken, kontrolsüz öfkenin ergenler için önemli bir problem ve depresyona, intihar eğilimine, madde kötüye kullanıma, düşmanlık gibi şiddet ve suç davranışıyla sonuçlanabileceğini vurgulamıştır (aktaran, Puskar ve Bernardo, 2008).

1.5.1. Öfke İfade Biçimleri

Forgays ve arkadaşları (1997), öfke duygusunu *süreklilik ve durumsallık* gibi kavramsallaştırmakta, durumsal öfkeyi; amaca yönelmiş davranışın engellenmesi ya da haksızlık algılaması karşısında ne şiddette gerginlik, kızgınlık, sinirlilik, hiddet gibi sübjektif duyumsamaların yaşandığını yansıtan bir duygu durumu olarak, sürekli öfkeyi ise durumsal öfkenin genelde ne sıklıkla yaşandığını yansıtan bir duygu durumu olarak, diğer üç öfke ifadesinin sırasıyla öfke dışı, öfke içe ve öfke kontrol olarak belirtmişlerdir.

Öfkenin durumsallık-süreklilik ayrımının dışında öfke ifadeleri, Starner ve Peters'e (2004) göre, *öfke dışı vuruşu*; oluşan öfke duygusunun sözel olarak veya davranışa dökülerek dışarıya aktarılmasıdır ve öfkenin yol açtığı stresle başa çıkma da uyumsuz bir tepki olarak, *öfke içe vuruşu* kişinin gizleyerek ya da öfkeyi içinde tutarak var olan öfke etkenlerini ne ölçüde kontrol ettiği veya ne ölçüde sakinleşme eğiliminde olduğunu belirten durum, bireysel tepkilerle öfkeyi ifade eden kontrol deneyimleri olarak belirtilmektedir (aktaran Albayrak ve Kutlu 2009).

Kontrolsüz öfke, ergenlerin cinayet, intihar ve yaralanma teşebbüslerine etki eden önemli bir faktör ve şiddet içerikli bir davranışın erken uyarıcılarından biri olabilmektedir (Puskar ve Bernardo, 2008).

Sık ve yoğun bir duygu olarak kişinin karakteristik bir özelliği ve öfkelenmeye yatkınlığı olarak vurgulanan sürekli-öfke, geçici ve o an yaşananla ilgili oluşan tepkisel öfke olarak vurgulanan durumluk-öfke düzeyleri yüksek olan bireylerde depresif belirtilerin ve kaygı belirtilerinin daha sık görüldüğü belirtilmiştir (Deffenbacher ve ark., 1996; akt. Erdur-Baker, Özgülük, Turan ve Demirci Danışık, 2009).

1.5.2. Öfke ve Saldırganlık İlişkisi

Öfke bireyde değişik biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Öfkenin dinamiklerinden biri de saldırganlığı tetikleyici önemli bir etmen olduğudur.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne (2011) göre saldırganlık “Bireyin kendi düşünce ve davranışlarını dıştaki direnmelere karşı, zorla karşısındakine benimsetme çabası” şeklinde tanımlanmıştır. Saldırganlık genellikle, bir başkasına gerek sözle, gerek fiziksel olarak zarar vermek veya başkasının mülkünü, ya da malını tahrip etme amacıyla yapılan bir davranış olarak tasvir edilebilmektedir. Burada niyet kelimesi son derece önemlidir.

Öfke, düşmanlık, rekabet, engellenme, korku gibi durumlardan kaynaklanan ve karşısındakine, zarar vermeyi, onu durdurmayı, ona engel olmayı ya da kendini

korumayı hedefleyen fiziksel, sözel veya sembolik her türlü davranış. Sağlıklı bir yoldan kendini koyma biçiminde yerinde ve özkoruyucu olabileceği gibi, genelleşerek kurumlar, fiziksel çevre, ya da depresyonda olduğu gibi kişinin kendisi de olabilir (Budak 2000).

Öfke, orta düzeyde sinirlenme veya hiddet ve aşırı öfkeye kadar olan çeşitli yoğunluktaki duyguları içeren bir emosyonel durumu ifade ederken aynı zamanda düşmanlık genellikle kızgınlık duygularını içermesine rağmen öfke kavramı diğer insanları incitme veya nesnelere zarar verme yönünde saldırgan davranışlar olarak kompleks tutumu da anımsatabilir (Çam ve Baysal, 1998).

Öfke, psikolojik ve biyolojik değişimlerin etki ettiği duygusal bir durum, düşük düzeyde rahatsızlık duyma ve şiddetli öfke duyma arasında çeşitlilik gösterebilir (APA, 2007; akt. Puskar ve Bernardo, 2008).

Öfke, sebepleri bakımından yaş değişkenine göre çeşitlilik göstermektedir. Deffenbacher (1999) bebeklerde, ihtiyacın karşılanmaması durumunda öfkeye yol açtığını, çocuklarda yalnız bırakılmak ve beklentilerinin yaşlarına göre fazla olması ve başarısızlık nedeniyle öfke hissettğini ve daha büyük çocuklarda ve yetişkinlerdeyse sosyal engellenmeler ve düş kırıklıklarından ileri geldiği belirtilmiştir (aktaran Taşçı, 2011).

Atkinson, Atkinson ve Hilgard'a (1995) göre saldırganlık davranışı şöyle örneklendirmektedir: Birisi kalabalık bir asansörde kazara ayağınıza basar ve hemen ardından özür dilerse, muhtemelen bunu saldırgan bir davranış gibi algılamazsınız.

Masanızda oturmuş çalışırken, biri gelir de tüm ağırlığıyla ayağınıza basarsa, böylesine kabalıkla yapılmış saldırgan bir tutum karşısında aşırı kızgınlığa kapılabilirsiniz. Ama kasıtlı saldırganlık tutumları bile zarar vermenin ötesinde, başka amaçlara hizmet edebilir; güç, servet ve toplumsal statü, saldırgan yolla elde edilebilen amaçların yalnızca birkaçıdır.

Fromm (1993), kıyııcı (zalimce) saldırganlığı; insanda benzersiz olan yön, öldürme ve işkence etme tepkileriyle yönlendirilebilmesi, böyle yapmaktan da büyük haz duymasıdır; insan, biyolojik olsun, ekonomik olsun, hiçbir akla yatar kazancı olmaksızın kendi türünü öldüren ve yıkan bir varlık olabilen tek hayvan olarak ifade etmektedir. Kıyııcı saldırganlık yalnızca insana özgüdür ve hayvan içgüdüsünden türemiştir. İnsanın fizyolojik yönden yaşamını sürdürmesine hizmet etmez, yine de onun zihinsel işleyişinin önemli bir parçasıdır. Bazı bireylerde ve kültürlerde ağırlık taşımamakla birlikte, bazı kültürlerde de başat ve güçlü olan tutkulardan birisidir. Yıkıcılığın insanın varoluşundan kaynaklanan ruhsal gereksinimlere verebilecek olası yanıtlardan birisidir.

Freud, saldırganlığı temel bir içgüdü olarak değerlendirmiştir. Ölüm içgüdülerinin enerjisi, boşaltılıncaya dek ya saldırganlık biçiminde dışa yönelik olarak ya da kendini yok edici eylemler biçiminde içe yönelik olarak organizma içinde biriktirmektedir. Freud, saldırganlığın yok edilebileceği konusuna kötümserdi bakmıştır; en iyi durumda, kişiler arasındaki olumlu duygusal bağlanmalar desteklenip, kimi ikame yollar bularak saldırganlığın yoğunluğu hafifletilebilirdi (aktaran Atkinson, Atkinson ve Hilgard 1995).

Atkinson, Atkinson ve Hilgard'a (1995) göre Freud'cu geleneğin daha sonraki kuramcıları, saldırganlığın doğuştan gelen bir dürtü ya da içgüdü olduğu fikrini reddetmiş ve bunun, engellenmeden kaynaklanan bir dürtü olduğu öğretisini getirmişlerdir.

Yine aynı kaynağa göre, saldırgan bir dürtü fikri, şiddeti aniden oluşan, patlayıcı, mantıkdışı bir yaklaşım türü olarak algılama eğilimi nedeniyle – bir tür saldırgan enerji, çıkış buluncaya dek birikiyormuşçasına – popüler bir fikirdir. Gazete ve televizyon yoluyla aktarılan suç öyküleri bu görüşe güç kazandırıyor gibi görünmektedir. Bazı korkunç cinayetler, aslında son derece ılımlı, sessiz ve patlama anına dek uyumlu olduğu belirtilen kimselerce işlenmiştir. Bununla birlikte, çoğunlukla saldırganların geçmişleri, onların hakkında anlatılanların insanları inandırmak istediği kadar masum olmayabilmektedir. Sanrılı inançları nedeniyle saldırgan edimlere sürüklenen bazı psikotik bireyler hariç, saldırgan edimlerde bulunan insanların çoğunun saldırgan davranışlar içeren bir geçmişi vardır.

Saldırganlık, psikiyatrik bozukluklarla da ilişkili olabilmektedir (Marzuk, 1996; Erb, 2001). Bunun yanı sıra öfke ve saldırganlığın bazı araştırmacılara göre en çok izlendiği sürecin çocukluğun son dönemleri ve ergenliğin başları olmakla birlikte öfke ve saldırganlığı kapsayan davranım bozukluğu ve suç fiili gibi durumların da ergenlikle en uç noktalara vardığı bildirilmektedir (aktaran Sütçü ve Aydın, 2008).

1.6. Araştırmanın Amacı

Erken dönemde güvensiz bağlanan bireylerin; istismar ve ihmal gibi travmatik yaşantılarının ve öfke duygusunun suç olgusu üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. (Arrigo ve Griffin, 2004; Shumaker ve Prinz, 2000; Özdemir, 2009). Bu araştırmanın amacı kasten adam öldürme suçu işlemiş hükümlü erkeklerin; bağlanma stilleri, öfke ifade biçimleri ve çocukluk çağı travmaları açısından incelenmesidir. Bu nedenle; hükümlülerin bağlanmasına yönelik güvenli ya da güvensiz bağlanma şekilleri (kaygı, kaçınma); öfke yaşamına ilişkin öfke tarzları (sürekli öfke, öfke içe, öfke dışı, öfke kontrol); çocukluk yaşantısına dair travmaların (fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal) gibi konuları ayrı ayrı incelenmesi hedeflenmiştir.

Psikolojik ve sosyolojik nedenlerle kasten adam öldürme olayları günden güne artmaktadır ve erkeklerin bu suçu işleme nedenlerinin belirlenmesi önem gerektiren bir konudur. Erkekler tarafından işlenen şiddet içeren suçlar kadınlara oranla daha fazladır (Dönmezer, 1994). Bu bağlamda bu çalışmanın konusu kasten adam öldürme suçu işlemiş erkeklerin psiko-sosyal yaşantısına dair dinamikleri incelemektir. Ayrıca araştırma grubundaki erkeklerin madde kullanım durumu, suçla ilişkisi olduğu düşünülen geçmiş yaşantısı, sosyo-demografik özellikleri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

İlgili literatür doğrultusunda, bu çalışmada cezaevinde olan hükümlü grubunun bağlanma stilleri, çocukluk çağı travmaları ve öfke ifade biçimleri arasındaki

ilişkinin incelenmesi temel amacı oluşturmaktadır. Temel amaç ile ilişkili olarak, şu alt problemlerin incelenmesi amaçlanmaktadır:

- 1- Cezaevi grubunun öfke ifade biçimleriyle, çocukluk çağı travmaları arasında bir ilişki var mıdır?
- 2- Cezaevi grubunun çocukluk çağı travmaları ile yakın ilişkilerde bağlanma stilleri arasında bir ilişki var mıdır?
- 3- Cezaevi grubunun öfke ifade biçimleriyle, yakın ilişkilerde bağlanma stilleri arasında bir ilişki var mıdır?
- 4- Çocukluk çağı travmalarının öfke ifade biçimlerini üzerinde yordayıcı gücü var mıdır?
- 5- Çocukluk çağı travmalarının bağlanma stilleri üzerinde yordayıcı gücü var mıdır?
- 6- Bağlanma stillerinin Öfke ifade biçimleri üzerinde yordayıcı gücü var mıdır?
- 7- Cezaevi grubunun çocukluk çağı travmaları, öfke ifade biçimleri, yakın ilişkilerde bağlanma stilleri, cezaevinde olmayan karşılaştırma grubuna göre farklılık göstermekte midir?

1.7. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de kasten adam öldürme ve bağlanma ile ilgili yapılan çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Buna ek olarak, öfke ve kasten adam öldürme ilişkisini inceleyen çalışma sayısı da oldukça azdır (Özdemir 2009; Ersen 2010). Bununla birlikte

çocukluk çağı travmaları, bağlanma ve öfke değişkenlerinin kasten adam öldürme ile ilişkisini inceleyen çalışma bulunmamaktadır. Bu sebeple tezin konusunu, çocukluk çağı travmaları, bağlanma stilleri ve sürekli öfke ve öfke ifade tarzları değişkenlerinin, kasten adam öldürme suçu işlemiş erkek hükümlülerin incelenmesi oluşturmaktadır. Ülkemizde bu değişkenlerin daha önce birlikte çalışılmamış olmasının literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Daha önceden de belirtildiği gibi, suç insanlık tarihi açısından oldukça ilgi çeken konulardan biri olmuştur. Özellikle kasten adam öldürme, suç türlerinin en dramatik olanıdır (İçli, 2007). Suç ve suçlu ilişkisini araştırmada, çeşitli psikosozyal faktörlerin incelenmesinin suçu önlemede etkili olabileceği düşünülmektedir (Sokullu-Akıncı, 2011). Buna ek olarak, suçlu profili açısından yapılan çalışmanın önemli bir kaynak olabileceği düşünülmektedir.

BÖLÜM 2

YÖNTEM

2.1. Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini Marmara Bölgesi'nde çeşitli ceza infaz kurumlarında kasten adam öldürme suçu işlemiş yetişkin hükümlü 100 erkekten ve karşılaştırma olarak da suç işlememiş 100 erkekten toplam 200 erkekten oluşmaktadır. Araştırma ve karşılaştırma grubundaki erkekler gönüllü olarak çalışmaya katılım göstermiştir. Araştırma grubunu İstanbul Kartal H Tipi Ceza İnfaz Kurumu, Maltepe 1 No'lu Ceza İnfaz Kurumu, bir bölümü Edirne Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, bir bölümü Tekirdağ Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve kalan bölümü ise Bursa H Tipi ve Bursa E Tipi Ceza İnfaz Kurumlarında hükümlü olarak kalan erkekler oluşturmaktadır. Karşılaştırma grubu ise İstanbul ve çevresinden suç öyküsü olmayan gönüllü erkek katılımcılardan oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada katılım sağlayan yetişkin erkeklerin bağlanma yönünden ilişki özelliklerini belirlemek üzere Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE), fke yaşantısına ilişkin bilgi edinmek için Sürekli fke-fke Tarz leği (ST), ocukluk ağı travma yaşantısına dair bilgi edinmek için çocukluk ağı Travmaları Envanteri (CTQ-28) kullanılmıştır. Araştırmada, ayrıca araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma grubu için hazırlanan Kişisel Bilgi Formu katılım sağlayan erkeklerin sosyo-demografik bilgilerine ve suç öyküsüne dair bilgileri içermektedir. Karşılaştırma grubuna ise araştırma grubundakinden farklı olarak suç öyküsüne dair sorular çıkarılmış, sadece sabıka kaydı olup olmadığına dair sorular içermektedir.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu(EK II)

Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Araştırma grubuna sorulan sorulardan farklı olarak karşılaştırma grubuna suç öyküsüne ilişkin belli sorular çıkarılmıştır. Her iki formda da katılım sağlayan erkeklerin, yaş, eğitim düzeyi, medeni durumu, ekonomik geliri gibi özelliklerini belirleyici sorular bulunmaktadır. Araştırma grubuna sorulan soruların toplamı 31'dir. Karşılaştırma grubuna ise, cezaevine ne zaman hangi suçtan girdiği, kaç sene hüküm aldığı yönünde sorular çıkarılmıştır.

2.2.2. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) (EK V)

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE), Brennan (1998) tarafından geliştirilmiştir. Bağlanmada temel iki boyut olan yakın ilişkilerde kaygı ve başkalarından kaçınmayı ölçmektedir. 36 maddeden oluşan ölçekte her bir boyut 18'er madde ile ölçülmektedir. YİYE, yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve kaçınma bağlanma boyutlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçekteki her bir madde, Likert tipi 7 dereceli (1= hiç katılmıyorum, 7= kesinlikle katılıyorum) bir sistemle değerlendirilmektedir. Brennan ve arkadaşları (1998) Ward'ın hiyerarşik küme analizi ile kaygı ve kaçınma faktörlerindeki puanları açıkça Bartholomew ve Horowitz (1991)'in güvenli, korkulu, kayıtsız ve saplantılı kategorilerine denk olan dört grup elde etmişlerdir. Güvenli kategorisinde yer alan kişiler hem kaygı hem de kaçınma boyutlarında düşük puan alırken, korkulu kategorisinde yer alan kişiler hem kaygı hem de kaçınma boyutlarında yüksek puan almışlardır. Saplantılı kategorisinde toplanan kişiler kaçınma boyutundan düşük, kaygı boyutunda yüksek puan almışlardır. Kayıtsız kategorisine yerleşen kişiler kaçınma boyutundan yüksek, kaygı boyutundan düşük puan almışlardır. Üç küme oluşturmak üzere analiz tekrarlandığında iki kaçınmacı kümesi aynı yerde toplanmıştır ki bu da Hazan ve Shaver'ın (1987) romantik bağlanmayı ölçme yöntemleriyle tutarlı bulunmuştur.

YİYE her iki dili çok ileri düzeyde bilen iki uzman tarafından çeviri ve tersine yoluyla İngilizceden Türkçeye çevrilmiş ve farklı araştırmalarda ve lisansüstü tezlerde kullanılmıştır (Sümer, 2006). Brennan ve arkadaşlarına (1998) göre, YİYE'nin alt boyutlarının yüksek düzeyde güvenilirliğe ve her iki boyutun da

İlişkiler Anketi ile ölçülen benlik ve başkaları boyutundan daha yüksek düzeyde ölçüm gücü olduğu gösterilmiştir (Aktaran Sümer 2006).

Sümer (2006), yetişkin bağlanma ölçekleriyle ilgili çalışmasında, ölçeğin faktör örüntüsünü ve iç tutarlılık düzeyini incelemiştir. Analiz sonucunda ölçeğin kaygı ve kaçınma olmak üzere iki alt faktörden oluştuğu ve her iki boyutun da yüksek düzeyde güvenilirlik katsayısına sahip olduğu, kaygı boyutu için .86 ve kaçınma boyutu için .90 olduğu gözlenmiştir.

2.2.3. Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği (SÖÖTÖ)(EK III)

Durumluk Sürekli Öfke İfade Ölçeğinin özgün formu (The State- Trait Anger Expression Inventory-STAXI) Spielberger ve arkadaşları tarafından 1980 ve 1983 yılları arasında geliştirilmiştir. Asıl formun güvenilirlik çalışmalarında, ölçeğin iç tutarlılığını sınamak için madde toplam puan korelasyonları (.14 ile .56 arasında) ve Cronbach Alfa değerleri (.73 ile .84 arasında) bulunmuştur. Geçerlik çalışmalarında Envanterin Buss-Durke Hostilite Ölçeği ile korelasyon değerleri .66 ile .73 arasında, Shultz Açık Hostilite Ölçeği ile korelasyonu, .27 ile .32 arasında, Durumluk Öfke Ölçeği ile korelasyonu .22 ile .44 arasında bulunmuştur (Öner, 2006).

Envanterin Türkiye uyarlamasını A. Kadir Özer (1994) tarafından yapılmıştır. Envanterin Durumluk Öfke alttesti dışında Sürekli Öfke ve Öfke Tarz alt ölçeklerinin Türkçe'ye çevrilme çalışmaları iki aşamada gerçekleşmiştir. Sürekli Öfke'den alınan yüksek skorlar, öfke düzeyinin yüksek olduğunu; Kontrol Öfke ölçeğindeki yüksek skorlar öfkenin kontrol edilebildiğini; Öfke-Dışa Ölçeğindeki yüksek skorlar,

öfkenin kolayca ifade ediliyor olduğunu ve Öfke İçte Ölçeğindeki yüksek skorlar da öfkenin bastırılmış olduğunu belirtmektedir. Güvenirlik çalışmasında iç tutarlık tüm grup verileri üzerinden elde edilen Cronbach Alfa değerleri tek tek hesaplanmıştır. Sürekli-Öfke boyutu için .79; kontrol altına alınmış öfke boyutu için .84; dışa vurulmuş öfke boyutu için .78 ve bastırılmış olan öfke boyutu için .62 bulunmuştur. Geçerlik çalışmasında Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeklerinin, Sürekli Kaygı, Depresif Sıfatlar Listesi ve Öfke Envanteri ile korelasyonlarına bakılmış, korelasyonların .01 ve .001 düzeyinde anlamlı bulunduğu görülmüştür (Savaşır ve Şahin, 1997).

2.2.4. Çocukluk Çağı Travmaları Envanteri (CTQ-28)(EK IV)

Özgün adı “Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-28)” olan ölçek, 1995 yılında D. P. Bernstein tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek, çocukluk çağındaki fiziksel, cinsel kötüye kullanım ve fiziksel ve duygusal ihmal yaşantılarını geriye dönük olarak taramaya yönelik 28 sorudan oluşmaktadır (Bernstein ve ark., 1995).

Şar (1997) tarafından Türkçeye çevrilen ölçeğin geçerlik-güvenilirliği de yine aynı kişi tarafından yapılmıştır. Şar ve arkadaşları (2009) tarafından ölçeğin güvenirligi ile ilişkili olarak test-tekrar test bağıntısı($r=0.90$) anlamlı derecede ($p=0.001$) yüksek bulunmuştur. Alt ölçeklere göre ilişkisel anlamlılık duygusal istismar($r=0.90$), duygusal ihmal($r=0.85$), fiziksel istismar($r=0.90$), cinsel istismar ($r=0.73$) ve fiziksel ihmal($r=0.77$) için yüksek bulunmuştur(aktaran Taşkent, 2010).

2.3. İşlem

Bu çalışmada, araştırma grubunun sosyodemografik bilgilerini içeren kişisel bilgi formu Ek 1'deki gibi verilmiştir. Kişisel bilgi formundan önce, hükümlülere ve karşılaştırma grubuna araştırmanın amacı anlatılmıştır. Katılımın rıza alınarak gerçekleştirileceği söylenmiştir. Buna göre bir Aydınlatılmış Onam Formu verilmiş, okumaları sağlanıp, imzalatılmıştır. Bu arada imzalanan onam formları ceza infaz kurumları tarafından alınmıştır. Ek V'de Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, Ek III'te Sürekli Öfke- Öfke Tarzları Ölçeği, Ek IV'te Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği verilmiştir.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nden araştırma yapılmasına ilişkin resmi izin 1 Aralık 2010 tarihinde alınmış, 4 Ocak 2011 ile 31 Temmuz 2011 arası uygulama tarihi olarak belirlenmiştir.

2.4. Verilerin Çözülmesi

Araştırmada uygulamaların değerlendirilmesi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Ölçeklerin uygulanması yaklaşık 50 dakika sürmüştür. Araştırmaya katılmak istemeyen hükümlülerin katılmama sebepleri genel olarak daha önce de benzer araştırmalara katılmış olmaları ve araştırmanın hükümlülerine bir etkisi olmayacağını belirtmelerinden kaynaklanmaktadır. Araştırmada toplanan anket cevapları SPSS 15.0 programı kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek amacıyla korelasyon analizi, ilişkili olan

değişkenlerin birbirlerini ne denli yordadığını açıklamak amacıyla doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Cezaevi ve karşılaştırma grubunun değişkenler bakımından birbirinden farklı olup olmadığını anlamak üzere bağımsız grup t test yapılmıştır. Bunun sonucunda iki grup arasında değişkenler bakımından anlamlı ilişkiler ve farklılıklar tespit edilmiştir.

2.5. Örneklem Grubunun Genel Yapısı ve Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

Bu bölümde örneklem grubunun genel yapısı ve özelliklerine ilişkin yüzde ve frekanslar hesaplanmış olup, veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 2.5.1. Hükümlülerin Yaşlara Göre Dağılımları

Yaşlar	f	%
25 ve daha az	17	17,0
26-30	23	23,0
31-35	14	14,0
36-40	9	9,0
41-45	19	19,0
46-50	18	18,0
Toplam	100	100,0

Tablo 2.5.1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan katılımcıların 17 (% 17)’si 25 yaş ve altında iken; 23 (% 23)’ü 26-30 yaşları arasında, 14 (% 14)’ü 31-35 yaşlarında, 9 kişi (%9) 36-40 yaşları arasında, 19 (%19)’u 41-45 yaşları arasında ve kalan 18 (% 18)’ü 46-50 yaşları arasındadır.

Tablo 2.5.2. Hükümlülerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

Medeni Durum	f	%
Evli	41	41,0
Bekar	40	40,0
Dul ve boşanmış	19	19,0
Toplam	100	100,0

Tablo 2.5.2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan katılımcıların 41 (% 41)’i evli, 40 (%40)’ı bekar ve 19 (%19)’u da dul ve boşanmış bireylerdir.

Tablo 2.5.3. Hükümlülerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Eğitim Durumu	f	%
Okur – yazar değil	10	10,0
İlkokul terk	9	9,0
İlkokul mezunu	26	26,0
Ortaokul terk	18	18,0
Ortaokul mezunu	10	10,0
Lise terk	21	21,0
Lise mezunu	5	5,0
Üniversite mezunu	1	1,0
Toplam	100	100,0

Araştırmada yer alan katılımcı grubun eğitim durumlarına göre bakıldığında grupta en fazla (% 26) ilkokul mezunu olanların; buna karşın en az (%1) üniversite mezunu olanların varlığı dikkati çekmektedir.

Tablo 2.5.4. Hükümlülerin Gelir Düzeyine Göre Dağılımları

Gelir Durumu	F	%
Düşük	44	44,0
Orta	37	37,0
İyi	19	19,0
Toplam	100	100,0

Cezaevinde bulunan hükümlülerin 22 (% 22)’sinin geliri en fazla 500 lira iken; 22 (% 22) kişi 500-1000 lira, 17 (%17) kişi 1000 ila 1500 lira arasında, 20 (%20) kişi de

1500-2000 lira arasında gelire sahiptir. Araştırmaya katılan hükümlülerden sadece 19 (%19)'u 2000 lira ve üzerinde gelirleri olduğu görülmektedir.

Tablo 2.5.5. Hükümlülerin Alkol Kullanma Durumuna Göre Dağılımları

Alkol Kullanma	f	%
Hiç	29	29,0
Deneme ya da bir kere	15	15,0
Nadiren ya da özel günlerde	36	36,0
Ara sıra	17	17,0
Sık sık	3	3,0
Toplam	100	100,0

Tablo 2.5.5'de görüldüğü gibi katılımcıların 29 (%29)'u alkolü hiç kullanmadıklarını, 15 (%15)'i bir defa denemek için kullandıklarını, 36 (% 36)'sı nadiren özel günlerde kullandıklarını, 17 (%17)'si ara sıra ve 3 (%3)'ü de sık sık kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 2.5.6. Hükümlülerin Madde Kullanımlarına Göre Dağılımları

Madde Kullanımı	f	%
Evet	8	8,0
Hayır	92	92,0
Toplam	100	100,0

Tablo 2.5.6'da görüldüğü gibi hükümlülerin 8 (%8)'i madde kullanırken; 92 (% 92)'si madde kullanmamaktadır.

Tablo 2.5.7. Hükümlülerin Cezaevine Girmeden Önce Suç İşleme Durumlarına Göre Dağılımları

Daha önce işlenen Suç var mı?	f	%
Hayır	53	53,0
Evet	47	47,0
Toplam	100	100,0

Cezaevinde bulunan katılımcıların 53 (% 53)'ünün cezaevine girmeden önce herhangi bir suç işlemediği, buna karşın 47 (% 47)'sinin daha önce suç işledikleri görülmektedir.

Tablo 2.5.8. Hükümlülerin Ailelerinde Cezaevine Giren Olup-Olamamasına Göre Dağılımları

Aileden Cezaevine Giren Var mı?	f	%
Evet	58	58,0
Hayır	42	42,0
Toplam	100	100,0

Tablo 2.5.8'de görülebileceği gibi, cezaevinde bulunan katılımcıların 58 (% 58)'sinin ailelerinden birinin daha önce cezaevine girmiş ya da halen cezaevinde ancak 42 (%42)'sinin de ailesinden kimsenin cezaevine girmemiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların bazı demografik değişkenlere göre dağılımlarının ardından, araştırmanın değişkenlerini oluşturan öfke ifade tarzları, çocukluk çağı travmaları ve yakın ilişkilere dair betimleyici istatistikleri hesaplanmıştır.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, ilk başta araştırmada kullanılan ölçeklerin psikometrik özelliklerine ilişkin veriler; daha sonrasında ise, araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlüler ve karşılaştırma grubuna ilişkin verilerin çözümlenmesinden elde edilen bulgulara ve bunların yorumuna yer verilecektir.

3.1. Araştırmada Yer Alan Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistikler

Araştırmanın temel amacı, cezaevinde bulunan kasten adam öldürme suçu işlemiş erkeklerin sürekli öfke ve öfke ifade tarzları ile bağlanma stilleri ve çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaçla, grubun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Envanteri ve Yakın İlişkiler Yaşam Envanteri'nden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları, aritmetik ortalamalarının standart hatası ve standart sapma değerleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.1.1. Cezaevinde Bulunan Hükümlülerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği'nin Alt Ölçeklerinden Elde Ettikleri Puanların Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği	x	Ss
Sürekli Öfke	1,96	0,70
Öfke İçe	2,57	0,39
Öfke Dışa	2,21	0,49
Öfke Kontrol	2,53	0,53

Tablo 3.1.1'de görüldüğü gibi, sürekli öfke-öfke tarz ölçeği alt ölçeklerinden alınan puan ortalamasının en yüksek olduğu ölçek 2,57 aritmetik ortalama ile “Öfke içe” alt ölçeğidir. Bu alt ölçeği sırasıyla öfke kontrol (x=2,53), öfke dışa (x=2,21) ve sürekli öfke (x= 1,96) alt ölçekleri izlemektedir.

Tablo 3.1.2. Cezaevinde Bulunan Hükümlülerin Çocukluk Çağı Travmaları Envanteri'nin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Çocukluk Çağı Travmaları Envanteri	x	ss
Duygusal İhmal	2,00	0,98
Fiziksel İhmal	1,41	0,56
Duygusal İstismar	1,56	0,49
Fiziksel İstismar	1,43	0,71
Cinsel İstismar	1,13	0,32
Travma Toplam Puanı	7,55	1,95

Tablo 3.1.2'de görüldüğü gibi, cezaevinde bulunan hükümlülerin, çocukluk çağı travmaları envanterinin alt ölçeklerindeki en yüksek aritmetik ortalama, “2,00” ile duygusal ihmal alt ölçeğine aittir. Bu alt ölçeği sırasıyla duygusal istismar (X=1,56), fiziksel istismar (X=1,43), fiziksel ihmal (X= 1,41) ve cinsel istismar (X= 1,13) alt ölçekleri izlemektedir. Buna ek olarak travma ölçeğinden alınan toplam puan ortalaması, (X=7,55) olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.1.3. Cezaevinde Bulunan Hükümlülerin Yakın İlişkiler Yaşam Envanteri (YİYE)'nin Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

YİYE	x	Ss
Kaygı	2,84	0,38
Kaçınma	2,42	0,23

Tablo 3.1.3'de görüldüğü gibi, cezaevi grubundaki katılımcıların, YİYE'nin kaygı alt boyutu ortalaması 2,84 iken kaçınma alt boyutunun ortalaması da 2,42 olarak hesaplanmıştır.

3.2. Araştırmada Değişkenlerin Birbiriyle Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Bu bölümde, ilk etapta araştırmada yer alan değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkisi incelenmiş, ardından değişkenlerin bir diğerini ne denli yordadığını anlamak açısından regresyon analizi yapılmıştır.

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda, araştırmada yer alan değişkenleri arasındaki ilişkiyi test etmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon tekniğinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3.2.1'de verilmiştir.

Tablo 3.2.1. Cezaevinde Bulunan Hükümlülerin Sürekli Öfke- Öfke Tarzları, Çocukluk Çağı Travmaları ve Yakın İlişkileri Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Katsayıları

Değişken	Sürekli öfke	Öfke içe	Öfke dışı	Öfke kontrol	Duygusal ihmal	Fiziksel ihmal	Duygusal istismar	Fiziksel istismar	Cinsel istismar	Kaygı	Kaçınma
Sürekli Öfke	r=1,00	.204*	.139	.415* *	.124	.119	.153	.195	-.106	.152	-.205*
Öfke içe		r=1,00	.461* *	.615* *	.067	-.051	.104	.025	-.181	.148	-.078
Öfke dışı			r=1,00	.516* *	.190	.184	.078	.056	-.201*	.220*	-.043
Öfke Kontrol				r=1,00	-.120	-.038	.096	.250*	-.102	.193	.080
Duygusal ihmal					r=1,00	.384**	.345**	.241*	-.099	-.016	-.083
Fiziksel ihmal						r=1,00	.173	-.008	.022	-.045	-.021
Duygusal istismar							r=1,00	.649**	.214*	-.100	-.151
Fiziksel istismar								r=1,00	.125	-.069	-.073
-Cinsel istismar									r=1,00	.007	-.129
Kaygı										r=1,00	-.376*
Kaçınma											r=1,00

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Yapılan Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı analize göre değişkenler arasında ilişkiler elde edilmiştir. Öfke ve çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişki incelendiğinde, cezaevinde bulunan hükümlü katılımcıların duygusal ihmal, fiziksel ihmal ve duygusal istismar puanları ile öfke puanları arasında anlamlı ilişki bulunmadığı görülmektedir. Öte yandan fiziksel istismar ile öfke kontrol boyutu ($r = .250$) arasında $p < .05$ düzeyinde doğrusal yönde anlamlı ilişki elde edilirken; cinsel istismar ve öfke dışı ($r = -.201$) boyutu arasında $p < .05$ düzeyinde ters yönde ilişki

bulunmuştur. Buna göre fiziksel istismar arttıkça, öfkenin kontrol edilebilirliği artmakta ve cinsel istismar arttıkça öfkenin dışa vurumu azalmaktadır.

Cezaevinde bulunan katılımcıların, öfke yaşantıları ile yakın ilişkileri arasındaki ilişkiye bakıldığında, Tablo 3.2.1'de görülebileceği gibi, yakın ilişkilerde kaygı düzeyi ve öfke dışa alt ölçekleri arasında ($r=.220$) $p<.05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre, cezaevinde bulunan katılımcıların, yakın ilişkilerde kaygı düzeyleri arttıkça, öfkenin ifade edilebilirliği de artmaktadır. Ayrıca, kaçınma düzeyi ve sürekli öfke arasında da ($r=-.205$) negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yakın ilişkilerde kaçınma düzeyi arttıkça öfke duygusu da azalmaktadır.

Bulguların çocukluk çağı travmaları ve yakın ilişkiler bağlamında değerlendirildiğinde, Tablo 3.2.1.'de görüldüğü gibi, Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda, iki değişken arasında ilişki bulunamamıştır.

Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkilerin analiz edilmesinden sonra, örneklem grubunda yer alan hükümlü katılımcıların çocukluk çağı travmalarının, öfke yaşantıları ve yakın ilişkileri üzerinde yordayıcı gücü olup-olmadığını sınamak araştırmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda doğrusal regresyon analizi tekniğinden yararlanılmış olup, bulgular her bir alt boyut için ayrı tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3.2.2. Cezaevindeki Hükümlülerin Sürekli Öfke Yönelimini Yordamada, Çocukluk Çağı Travmalarının Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Sınamak İçin Yapılan Regresyon Analizi

Model	B	Standart	Beta	T	R	R ²
Duygusal ihmal	.01	.08	.01	.07		
Fiziksel ihmal	.14	.14	.11	1,03		
Duygusal istismar	.06	.20	.04	.29	.27	.02
Fiziksel istismar	.18	.13	.19	1,39		
Cinsel istismar	-.31	.23	-.14	-1,35		

Tablo 3.2.2.'de görüldüğü gibi, regresyon analizi sonucunda elde edilen bulgular, çocukluk çağı travmalarının, cezaevindeki katılımcıların sürekli öfkelerini yordamadığını göstermektedir (F =1,45, p>.05).

Çocukluk çağı travmalarının sürekli öfkenin ardından, öfke ifade tarzlarından öfke içe alt boyutunu yordayıp yordadığını sınamak için yapılan doğrusal regresyon analizi Tablo 3.2.3.'de sunulmuştur.

Tablo 3.2.3. Cezaevindeki Hükümlülerin Öfke İçe Yönelimini Yordamada, Çocukluk Çağı Travmalarının Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Regresyon Analizi

Model	B	Standart	Beta	T	R	R ²
Duygusal ihmal	.042	.047	.106	.908		
Fiziksel ihmal	-.038	.077	-.055	-.494		
Duygusal istismar	-.155	.114	-.192	-1,364	.24	.01
Fiziksel istismar	.078	.074	.142	1,063		
Cinsel istismar	-.178	.128	-.146	-1,396		

Yapılan regresyon analizi sonucunda çocukluk çağı travmalarının, cezaevindeki katılımcıların öfke içe tepkilerini yordayan birer değişken olmadıklarını göstermektedir (F=1,20, p>.05).

Çocukluk çağı travmalarının, katılımcıların öfke dışı tepkilerini yordayan anlamlı bir değişken olup olmadığını sınamak için yapılan doğrusal regresyon analizi Tablo 3.2.4’de sunulmuştur.

Tablo 3.2.4. Cezaevindeki Hükümlülerin Öfke Dışa Yönelimini Yordamada, Çocukluk Çağı Travmalarının Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Regresyon Analizi

Model	B	Standart	Beta	T	R	R ²
Duygusal ihmal	.04	.06	.09	.78		
Fiziksel ihmal	.13	.10	.13	1,36		
Duygusal istismar	.05	.14	.05	.33	.30	.04
Fiziksel istismar	.02	.09	.03	.25		
Cinsel istismar	-.32	.16	-.21	-2,04*		

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tablo 3.2.4’de görüldüğü gibi, yapılan regresyon analizi sonucunda, çocukluk çağı travmalarının, cezaevindeki katılımcıların öfke dışı tepkilerini yordayan birer değişken olduğu görülmektedir (F=1,98, p<.05). Çocukluk çağı travmalarından cinsel istismar değişkeni, öfke dışı puanlarındaki varyansın % 4’ünü açıklamaktadır. Bir başka ifade ile cinsel istismar, öfkenin ifade edilebilirliğini %4 oranında açıklamaktadır. β katsayısının anlamlılık düzeyi incelendiğinde, cinsel istismarın modele negatif yönde ($t_{\text{cinsel istismar}} = -2,04$, p<.05) bağımsız katkısının olduğu tespit edilmiştir.

Çocukluk çağı travmalarının, katılımcıların öfke kontrol tepkilerini yordayan anlamlı bir değişken olup olmadığını sınımış ve doğrusal regresyon analizi bulguları Tablo 3.2.5.'de sunulmuştur.

Tablo 3.2.5. Cezaevindeki Hükümlülerin Öfke Kontrol Yönelimini Yordamada, Çocukluk Çağı Travmalarının Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Regresyon Analizi

Model	B	Standart	Beta	t	R	R ²
Duygusal ihmal	-.13	.06	-.24	-2,10*		
Fiziksel ihmal	.06	.10	.06	.59		
Duygusal istismar	-.02	.15	-.02	-.14	.36	.08
Fiziksel istismar	.25	.10	.34	2,64**		
Cinsel istismar	-.27	.17	-.17	-1,64		

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tabloda görüldüğü gibi, yapılan regresyon analizi sonucunda, çocukluk çağı travmalarının, cezaevindeki katılımcıların öfke kontrol tepkilerini yordayan birer değişken olarak işlem görmektedir ($F=2,71$, $p<.05$). Bulgulara göre, çocukluk çağı travmalarından duygusal istismar ve fiziksel istismar değişkenleri, öfke kontrol puanlarındaki varyansın %8'ini açıklamaktadır. β katsayısının anlamlılık düzeyi incelendiğinde, duygusal istismarın modele negatif yönde ($t_{duygusal} = -2,10$, $p<.05$), buna karşın fiziksel istismarın pozitif yönde ($t_{fiziksel} = 2,64$, $p<.05$) bağımsız katkısının olduğu tespit edilmiştir.

Çocukluk çağı travmalarının, katılımcıların yakın ilişkilerini yordayıp yordamadığı da araştırmanın amaçlarından birini oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, yapılan doğrusal regresyon analizi bulguları Tablo 3.2.6. ve 3.2.7'de sunulmuştur.

Tablo 3.2.6. Cezaevindeki Hükümlülerin Yakın İlişkilerde Kaygılarını Yordamada, Çocukluk Çağı Travmalarının Anlamli Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Regresyon Analizi

Model	B	Standart	Beta	t	R	R ²
Duygusal ihmal	.02	.05	.05	.38		
Fiziksel ihmal	-.03	.08	-.05	-.40		
Duygusal istismar	-.08	.11	-.10	-.72	.12	.01
Fiziksel istismar	-.01	.07	-.02	-.13		
Cinsel istismar	.04	.13	.04	.35		

Yapılan regresyon analizi sonucunda çocukluk çağı travmalarının, cezaevindeki katılımcıların yakın ilişkilerinde kaygı yaşantılarını yordayan birer değişken olmadıklarını göstermektedir (F=,250, p>.05).

Tablo 3.2.7. Cezaevindeki Hükümlülerin Yakın İlişkilerde Kaçınmalarını Yordamada, Çocukluk Çağı Travmalarının Anlamli Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Regresyon Analizi

Model	B	Standart	Beta	t	R	R ²
Duygusal ihmal	-.02	.03	-.07	-.59		
Fiziksel ihmal	.01	.05	.03	.28		
Duygusal istismar	-.07	.07	-.14	-.98	.19	.01
Fiziksel istismar	.02	.04	.05	.36		
Cinsel istismar	-.08	.08	-.11	-1,07		

Yapılan regresyon analizi sonucunda çocukluk çağı travmalarının, cezaevindeki katılımcıların yakın ilişkilerinde kaçınma yaşantılarını yordayan birer değişken olmadıklarını göstermektedir (F=,725, p>.05).

Korelasyon analizindeki anlamlı farklılıktan yola çıkarak, yakın ilişkilerdeki kaygı ve kaçınma durumlarının öfke ve öfke ifade stillerini yordayıp-yordamadığı da analiz edilmiş, bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3.2.8. Cezaevindeki Hükümlülerin Sürekli Öfkelerini Yordamada, Yakın İlişkilerde Kaygı ve Kaçınmanın Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Sınamak İçin Yapılan Regresyon Analizi

Model	B	Standart	Beta	t	R	R ²
Kaygı	.13	.13	.08	.99	.20	.03
Kaçınma	-.40	.20	-.15	-1,94*		

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tablo 3.2.8.'de görüldüğü gibi, regresyon analizi sonucunda elde edilen bulgular, yakın ilişkilerdeki bağlanmanın, katılımcıların sürekli öfkelerini yordayan değişken olarak işlem görmektedir ($F=-1,94$, $p<.05$). Yakın ilişkilerdeki bağlanma, cezaevindeki katılımcıların sürekli öfke puanlarının % 3'ünü açıklamaktadır. β katsayısının anlamlılık düzeyi incelendiğinde, kaçınma alt boyutunun modele negatif yönde ($t_{\text{kaçınma}} = -1,94$, $p<.05$) bağımsız katkısının olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.2.9. Cezaevindeki Hükümlülerin Öfke-İçe Yönelimini Yordamada, Yakın İlişkilerde Kaygı ve Kaçınmanın Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Sınamak İçin Yapılan Regresyon Analizi

Model	B	Standart	Beta	t	R	R ²
Kaygı	.42	.09	.35	4,61***	.36	.12
Kaçınma	-.05	.14	-.03	-.38		

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tablo 3.2.9'da görüldüğü gibi, regresyon analizi sonucunda elde edilen bulgular, yakın ilişkilerdeki bağlanmanın, katılımcıların öfke içe puanlarını yordayan değişken olarak işlem görmektedir ($F=14,69$, $p<.001$). Yakın ilişkilerdeki bağlanma,

cezaevindeki katılımcıların öfke içe puanlarının % 12'sini açıklamaktadır. β katsayısının anlamlılık düzeyi incelendiğinde, kaygı alt boyutunun modele pozitif yönde ($t_{\text{kaçınma}} = 4,61, p < .001$) bağımsız katkısının olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.2.10. Cezaevindeki Hükümlülerin Öfke-Dışa Yönelimini Yordamada, Yakın İlişkilerde Kaygı ve Kaçınmanın Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Sınamak İçin Yapılan Regresyon Analizi

Model	B	Standart	Beta	t	R	R ²
Kaygı	.41	.09	.33	4,42***	.35	.11
Kaçınma	-.06	.14	-.01	-.41		

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Regresyon analizi sonucunda, yakın ilişkilerdeki bağlanmanın, katılımcıların öfke dışa puanlarını yordayan değişken olduğu görülmektedir ($F=13,62, p < .001$). Yakın ilişkilerdeki bağlanma, cezaevindeki katılımcıların öfke dışa puanlarının % 11'ini açıklamaktadır. β katsayısının anlamlılık düzeyi incelendiğinde, kaygı alt boyutunun modele pozitif yönde ($t_{\text{kaçınma}} = 4,42, p < .001$) bağımsız katkısının olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.2.11. Cezaevindeki Hükümlülerin Öfke-Kontrol Yönelimini Yordamada, Yakın İlişkilerde Kaygı ve Kaçınmanın Anlamlı Birer Yordayıcı Olup Olmadığını Sınamak İçin Yapılan Regresyon Analizi

Model	B	Standart	Beta	t	R	R ²
Kaygı	.54	.10	.39	5,42***	.41	.16
Kaçınma	-.06	.15	-.03	-.40		

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Regresyon analizi sonucuna göre, yakın ilişkilerdeki bağlanmanın, katılımcıların öfke kontrol puanlarını yordayan önemli bir değişkendir ($F=20,06, p < .001$). Yakın ilişkilerdeki bağlanma, cezaevindeki katılımcıların öfke kontrol puanlarının %

16'sını açıklamaktadır. β katsayısının anlamlılık düzeyi incelendiğinde, kaygı alt boyutunun modele pozitif yönde ($t_{\text{kaçınma}} = 5,42, p < .001$) bağımsız katkısının olduğu tespit edilmiştir.

3.3. Cezaevindeki Hükümlülerin, Cezaevinde Olmayan Karşılaştırma Grubu ile Araştırmada Yer Alan Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Bu bölümde örneklem grubunu oluşturan cezaevindeki hükümlü erkeklerin, cezaevinde olmayan erkekler ile araştırma değişkenleri açısından kıyaslanması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda iki grup arasında bir farklılıkların olup-olmadığını sınamak için bağımsız grup t-testinden yararlanılmış, bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3.3.1. Cezaevi ve Karşılaştırma Grubunun Sürekli Öfke Ve Öfke Tarzı Ölçeğine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t-Testi

Öfke	Grup	N	x	ss	t Testi	
					sd	T
Sürekli Öfke	Karşılaştırma	100	1,86	.57	198	-1,099
	Cezaevi	100	1,96	0,70	198	
Öfke İçer	Karşılaştırma	100	2,17	.41	198	-6,946***
	Cezaevi	100	2,57	.39	198	
Öfke Dışa	Karşılaştırma	100	1,91	.36	198	-4,976***
	Cezaevi	100	2,21	.48	198	
Öfke Kontrol	Karşılaştırma	100	2,22	.42	198	-4,536***
	Cezaevi	100	2,53	.52	198	

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tablo 3.3.1'de görüldüğü gibi yapılan bağımsız grup t-testi sonucuna göre, cezaevi ve karşılaştırma grubu arasında sürekli öfke açısından anlamlı fark elde edilmezken; öfke ifade tarzı alt ölçekleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Buna göre;

öfke içe, öfke dışı ve öfke kontrol alt ölçeklerinin ortalamaları cezaevi grubunda, karşılaştırma grubuna göre daha yüksek bulunmuştur. Öfkenin bastırılması, öfkenin ifade edilebilirliği ve öfke kontrolü cezaevi grubundakilerde karşılaştırma grubundakilere göre anlamlı derecede daha fazladır.

Çocukluk Çağı Travmaları ölçeğinin alt ölçeklerinden alınan puanlara göre, cezaevi ve karşılaştırma grubu da kıyaslanmıştır. Yapılan bağımsız grup t-testi sonuçları Tablo 3.3.2.'de sunulmuştur.

Tablo 3.3.2. Cezaevi ve Karşılaştırma Grubunun Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t-Testi

Çocukluk Çağı Travmaları	Grup	N	x	ss	t Testi	
					sd	T
Duygusal İhmal	Karşılaştırma Cezaevi	100 100	2,14 2,00	.77 .97	198 198	1,073
Fiziksel İhmal	Karşılaştırma Cezaevi	100 100	1,39 1,56	.50 .55	198 198	-2,265*
Duygusal İstismar	Karşılaştırma Cezaevi	100 100	1,24 1,41	.38 .48	198 198	-2,814**
Fiziksel İstismar	Karşılaştırma Cezaevi	100 100	1,15 1,43	.31 .71	198 198	-3,612***
Cinsel İstismar	Karşılaştırma Cezaevi	100 100	1,16 1,13	.46 .32	198 198	-,584

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tablo 3.3.2'de görüldüğü gibi yapılan bağımsız grup t-testine göre, cezaevi ve karşılaştırma grubu arasında çocukluk çağı travmaları alt ölçekleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre; fiziksel ihmal, duygusal istismar ve fiziksel istismar alt ölçeklerinin ortalamaları cezaevi grubunda, karşılaştırma grubuna göre daha yüksek bulunmuştur. Buna göre cezaevi grubunda yer alanların fiziksel ihmal,

duygusal ve fiziksel istismara maruz kalma durumu, karşılaştırma grubuna göre anlamlı derecede fazla bulunmuştur.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinin alt boyutlarından alınan puanlara göre, cezaevi ve karşılaştırma grubu kıyaslanmıştır. Bağımsız grup t-testi ile yapılan analizler Tablo 3.3.3’de sunulmuştur.

Tablo 3.3.3. Cezaevi ve Karşılaştırma Grubunun Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri’neGöre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t-Testi

Yakın İlişkilerde Yaşantılar	Grup	N	x	ss	t Testi	
					sd	T
Kaygı	Karşılaştırma	100	2,54	.27	198	-6,489***
	Cezaevi	100	2,85	.38	198	
Kaçınma	Karşılaştırma	100	2,59	.22	198	5,381***
	Cezaevi	100	2,42	.22	198	

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Yapılan bağımsız grup t-testi sonucuna göre, karşılaştırma ve cezaevi grubunda yer alanların kaygı ve kaçınma düzeyleri anlamlı derecede farklı bulunmuştur. Buna göre, cezaevinde bulunan grubun yakın ilişkilerde yaşadığı kaygı düzeyi, karşılaştırma grubuna göre fazla iken; karşılaştırma grubunda yer alanların kaçınma düzeyleri de cezaevi grubundakilere göre anlamlı derecede fazladır. Bir başka ifade ile cezaevinde bulunan hükümlü erkekler, dışarıda erkeklere göre yakın ilişkilerinde daha fazla kaygı yaşarken; karşılaştırma grubundaki erkekler de yakın ilişkilerinde daha fazla kaçınma yaşamaktadırlar.

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1. Araştırmada Yer Alan Değişkenlerin İlişkilerinin Tartışılması

Bu araştırmanın amacı, kasten adam öldürme suçu işlemiş hükümlü erkeklerin bağlanma stilleri, öfke ifade tarzları ve çocukluk çağı travma yaşantılarının arasındaki ilişkiyi incelemektir. Türkiye’de bu suçtan cezaevine girmiş hükümlü erkeklerin, bağlanma stilleri, öfke ifade biçimleri, çocukluk çağı travma yaşantısı incelenmiş, aralarındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırma cezaevi grubu katılımcılarının, karşılaştırma grubu katılımcılarından; bağlanma stilleri, öfke ifade biçimleri ve çocukluk çağı travma yaşantılarının anlamlı düzeyde farklı olduğunu göstermiştir. Değişkenlerin birbirleriyle ilişkileri ele alındığında bağlanma ve öfke; öfke ve travma arasında pozitif ve negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu gösterirken, bağlanma ve travma arasında bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 3.2.1).

Sosyodemografik değişkenler açısından suçla ilgili olduğu düşünülen (yaş, medeni durum, eğitim durumu, gelir düzeyi, alkol ve madde kullanımı, daha önce suç geçimişi ve ailede suç işleme) değişkenler literatürle paralel bulgular elde edilmiştir.

Hükümlülerin yaş değişkenine bakıldığında 25 yaş ve altı grubun % 17, 26-45 yaş arası % 65 oranında dağılım gösterdiği görülmektedir (Tablo, 2.5.1). İçli (2007) suç ögesi içeren davranışta yaş açısından toplumlar ve sosyal gruplar arasında benzerlikler bulunduğunu, genel olarak toplumlarda suç oranının gençlik yıllarının sonuna doğru en üst noktasına ulaştığı belirtilmektedir. Buna paralel olarak Gülnar (1999) kasten adam öldürme suçlarına ait dosyaların istatistiksel olarak incelenmesi çalışmasında suç faillerinin 14-60 yaş arasında değiştiğini ve 23- 33 yaş aralığındaki kişilerin bu suçu daha çok işlediklerini belirtmiştir. Bu bulguya paralel olarak, ceza ehliyetine sahip kasten adam öldürme suçu işlemiş 50 kişiyle yapılan bir çalışmada, araştırma grubundaki kişilerin 20-40 yaşları arasında daha çok dağılım gösterdiği belirtilmiştir (Kulak, 1996).

Hükümlülerin eğitim durumlarına göre % 10'unun okuma yazma bilmediği, ilkokul terk ve lise mezunu arasında % 89 olduğu görülmektedir (Tablo, 2.5.3). Suç ve eğitim ilişkisine bakıldığında Kızmaz (2004) Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinde bulunan bazı cezaevlerindeki 960 hükümlü üzerine gerçekleştirdiği bir alan çalışmasında suçluların büyük bir oranının düşük düzeyde öğrenim düzeyine sahip olduğunu belirtmiştir.

Hükümlülerin gelir durumuna bakıldığında % 44 düşük ve % 37 orta gelir durumuna sahip olduğu görülmektedir (Tablo, 2.5.4). Suç ve gelir durumu ilişkisi açısından bakıldığında yapılan bazı araştırmaların gelir durumu düşük olan sosyal sınıf mensuplarının daha yüksek gelir durumuna sahip sosyal sınıf mensuplarına oranla daha fazla suçluya rastlanıldığı, düşük gelir düzeyinde bulunanların yasaları ihlal etme bakımından daha yatkın olabileceği düşüncesi aktarılmaktadır (Dönmezer, 1994).

Hükümlülerin alkol kullanımına ait bulgularına bakıldığında “hiç kullanmadım” diyenlerin % 29, “denedim veya sık sık kullanırım” diyenlerin % 71 dağılım gösterdiği, hükümlülerin madde kötüye kullanım dağılımında sadece % 8’inin “evet” dediği görülmektedir. Hükümlülerin % 47’sinin cezaevine girmeden önce suç işlemiş oldukları görülmektedir. Tekrarlanan bir davranış olarak suç açısından, Aytaç ve arkadaşlarının (2007) suç türlerini etkileyen faktörler üzerine yaptıkları bir çalışmada 807 veriden % 72’sinin daha önce gözaltına alındığı, % 66’sının daha önce gözaltına alınmasının şimdikiyle aynı sebepten olduğunu, % 41’inin de daha önce cezaevinde yattığı bildirilmiştir.

Hükümlülerin % 58’inin ailede cezaevine giren yakınlarının olduğu belirlenmiştir. Sosyal öğrenme açısından saldırgan davranış eyleminde bulunan çocukların aile yaşamlarının araştırılmasıyla ailenin de aynı biçimde davranış örüntülerine sahip olduğu, şiddetin öğrenilmesinde ikinci kaynağın çevresel deneyimler olduğu, üçüncü kaynağın şiddetin kabul edilir bir davranış biçimi olarak (televizyon ve filmler gibi) kamuoyu yoluyla öğrenildiği vurgulanmaktadır (İçli, 2007).

4.1.1. Öfke İfade Biçimlerinin ve Çocukluk Çağı Travmalarının İlişkisinin Tartışılması

Araştırmaya katılan grupların öfke ifade biçimleri ve çocukluk çağı travma yaşantıları arasındaki ilişki incelendiğinde; cezaevinde bulunan katılımcıların, öfke dışı ifadesiyle, cinsel istismar arasında, negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 3.2.1). Buna göre; cezaevinde bulunan katılımcılar, maruz kaldıkları cinsel istismar durumlarında, öfkenin kolayca ifade edilebilme durumu

azalmaktadır. Buna ek olarak yapılan regresyon analizi sonucunda, cinsel istismarın öfkenin ifade edilebilirliğini %4 oranında açıkladığı görülmektedir (Tablo 3.2.4). Bu bulgu araştırmanın hipotezlerinden biri olan “öfke ifade biçimleriyle çocukluk çağı travmaları arasında bir ilişki vardır” hipotezini desteklediği düşünülmektedir. Luterek ve ark. (2004) tarafından yapılan cinsel istismara uğrama, depresif semptomlar ve öfkenin ilişkisini inceleyen çalışmada, cinsel istismara maruz kalma durumu öfkenin bastırılmasıyla ilişkili bulunmuştur. Buna ek olarak, cinsel istismara maruz kalan bireylerin kişilerarası ilişkilerden kaçınma eğilimi gösterebileceği ve incinebilirlik düzeyinin yüksek olması sebebiyle öfke duygusunu bastırmayı seçtiği belirtilmiştir (Luterek, Harb, Heimberg ve Marx, 2004). Cezaevinde bulunan hükümlülerle yapılan bir diğer çalışmada, kendine zarar verme davranışı, intihar eğilimi, utanç duygusu ve öfkenin çocukluk çağı travmalarıyla olan ilişkisi incelenmiştir. Bu çalışmanın sonucuna göre, kendine zarar verme davranışında bulunan kadınların çoğunun geçmişte istismara özellikle cinsel istismara maruz kaldığı, bununla birlikte sürekli öfke ve utanç duygularının da fazla olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak, sürekli öfke duygusu olan hükümlülerin, aynı zamanda öfkeyi bastırma eğiliminde oldukları belirtilmiş; bastırılmış öfkenin de, kişinin bu öfkeyi kendisine yöneltme durumuna yol açabildiği belirtilmiştir (Milligan ve Andrews, 2005). Ayrıca, çocukluk çağı travmalarından duygusal istismar ve fiziksel istismar değişkenleri, öfke kontrolü % 8’ini açıklamaktadır. Duygusal istismarın negatif yönde, buna karşın fiziksel istismarın pozitif yönde katkısının olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3.2.5).

Buna göre, fiziksel istismara maruz kalma durumunda, öfkenin kontrol edilebilirliği artmaktadır. Buna karşın, yapılan araştırmalarda, çocukluk çağında yaşanan istismar

ve ihmale maruz kalma gibi travmatik hadiselerin öfke duygusunun gelişimine sebep olduğu belirtilmiştir. Çocukluk çağında gelişen bu öfkenin, bireyin yaşamının ileriki dönemlerinde de devam ettiği ve öfke duygusunun oluşmasının, istismara maruz kalma durumunun sonucu olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Scott & Day, 1996; Beesley, Rhodes ve Salmon, 2010). Bu araştırmada diğer araştırmalarla paralel bir bulgu elde edilmemesinin sebeplerinden birinin, katılım gösteren hükümlülerin buldukları cezaevi ortamı ve şartlarından ötürü öfke kontrollerinin daha fazla olabileceği düşünülmüştür.

4.1.2. Bağlanma ve Öfke İfade Biçimlerinin İlişkisinin Tartışılması

Cezaevinde bulunan katılımcıların, kaygı, kaçınma boyutu ve öfke dışı ifadesi arasında bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 3.2.1). Buna göre, cezaevinde bulunan katılımcıların, yakın ilişkilerde kaygılı bağlanma düzeyi arttıkça, öfkenin ifade edilebilirliği de artmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucunda, kaygılı bağlanma boyutu, öfke ifade edilebilirliğini yaklaşık % 11 oranında açıklamaktadır (Tablo 3.2.10.). Kaygılı bağlanma boyutu ve öfkeyi içeyi % 12 oranında (Tablo3.2.9.) ve öfke kontrolü (Tablo 3.2.11.) de % 16 oranında pozitif yönde açıkladığı tespit edilmiştir. Ayrıca, kaçınmacı bağlanma düzeyi ve sürekli öfke arasında da negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre ise, yakın ilişkilerde kaçınmacı bağlanma düzeyi arttıkça öfke duygusu da azalmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucunda, kaçınmacı bağlanma düzeyinin, sürekli öfke duygusunu % 3 açıkladığı görülmektedir. Bu anlamda bulgular, yapılan araştırmalarla benzerlik teşkil etmektedir. Mikulincer (1998) tarafından üniversitede okuyan öğrencilerle yapılan bir çalışmada, öfke ile bağlanma arasındaki ilişki incelenmiş; güvenli bağlanma

kuran bireylerin, öfkeyi, güvensiz bağlanma kuran kişilere göre daha işlevsel kullandığı tespit edilmiştir. Yaşam boyu devam eden bağlanma sürecinde, güvenli bağlanma düşük düzeyde kaygı ve kaçınma olarak ifade edilirken, güvensiz bağlanma, kaygı ve kaçınmadan herhangi birinin ya da ikisinin yüksek düzeyde olması ile ifade edilmektedir (aktaran, Muller, Thornback ve Bedi, 2012). Güvenli bağlanma kuran kişiler öfke içe ve sürekli öfke değişkenlerinden, güvensiz bağlanma kuran kişilere göre kendilerini daha az bastırılmış öfke ve sürekli öfkeli olarak algıladıklarını belirtmişlerdir. Güvenli bağlanma kuran kişilerde, öfkenin bastırılması ve sürekli öfke duygusu daha az görülmektedir. Güvensiz bağlanma kuran kişilerde ise, öfke kontrolü, güvenli bağlanma kuranlara göre daha düşük bulunmuştur (Tablo, 3.2.1). Buna ek olarak güvensiz bağlanma kuran kişiler, öfke kontrolü açısından birbirlerinden farklı bulunmuş, kaygılı bağlanma grubunda bulunan kişilerin öfke kontrolünün, kaçınan bağlanma özelliği gösteren kişilere göre daha az olduğu tespit edilmiştir (Mikulincer, 1998).

4.1.3. Çocukluk Çağı Travmaları ve Bağlanma İlişkisinin Tartışılması

Cezaevinde bulunan katılımcıların çocukluk çağı travmaları ve bağlanma boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (Tablo 3.2.1.). Bu bulgu araştırmanın hipotezlerinden biri olan “çocukluk çağı travmaları ve yakın ilişkilerde bağlanma stilleri birbiriyle ilişkilidir” hipotezini desteklememektedir. Bunun nedeninin araştırmanın yöntemle ilgili bir hatadan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın aksi olarak yapılan bir çalışmada travma yaşayan bireylerde güvensiz bağlanmanın (kaygı ve kaçınma düzeyinin yüksek) olabileceği bildirilmiştir (Smith, Gamble, Cort, Ward, Conwell ve Talbot, 2012).

4.1.4. Cezaevi Grubunun ve Karşılaştırma Grubunun Karşılaştırılmasının Tartışılması

Bu bölümde karşılaştırma grubu ve cezaevi grubunun Yakın İlişkilerde Bağlanma Stilleri, Öfke İfade Biçimleri ve Çocukluk Çağı Travmaları açısından t- testleri ile karşılaştırmaları yapılmıştır.

4.1.4.1. Cezaevi Grubunun ve Karşılaştırma Grubunun YİYE Bakımından Karşılaştırılmasının Tartışılması

Yakın İlişkilerde bağlanma stillerine göre, cezaevi ve karşılaştırma grubu kıyaslanmıştır. Yapılan bağımsız grup t test sonucunda karşılaştırma ve cezaevi grubunda yer alan bireyler, kaygı ve kaçınma boyutları bakımından birbirlerinden anlamlı derecede farklı bulunmuştur (Tablo 3.3.3.). Buna göre, cezaevinde bulunan grubun kaygılı bağlanma boyutu, karşılaştırma grubuna göre anlamlı derecede yüksek görülmektedir. Buna ek olarak karşılaştırma grubunda yer alanların kaçınmacı bağlanma boyutu cezaevi grubundakilere göre anlamlı derecede daha fazla görülmektedir. Bu bulgu araştırmanın hipotezlerinden olan cezaevi grubunun Yakın İlişkilerde bağlanma stilleri karşılaştırma grubuna göre farklılık gösterir hipotezini desteklediği görülmektedir. Yapılan çalışma literatürle karşılaştırıldığında benzer sonuçların çıktığı görülmüştür. Arrigo ve Griffin (2004) bağlanma ve psikopatinin kasten adam öldürme suçu ile ilişkisini, 7 kişiyi öldürmekten ötürü idam cezasına çarptırılmış olan seri katil Aileen Wuornos vakası üzerinden yaptıkları çalışmada güvensiz bağlanma özelliği geliştirdiği dolayısıyla çevresindekilere karşı düşmanlık ve uzak olduğu, bununla birlikte duyarlılığın az dürtüsellüğünün fazla olduğu

belirtilmiştir. Yapılan çalışmada güvensiz bağlanma örüntülerinin, bireyin, ebeveynlerine karşı artan öfke duygusuyla ilişkili olduğu, bu öfkenin de suç eylemlerinin temelini attığı belirtilmiştir (Arrigo ve Griffin, 2004). Daha önceden de belirtildiği gibi, güvenli bağlanma düşük düzeyde kaygı ve kaçınma olarak ifade edilirken, güvensiz bağlanma, kaygı ve kaçınmadan herhangi birinin ya da ikisinin yüksek düzeyde olması ile ifade edilmektedir (aktaran, Muller, Thornback ve Bedi, 2012). Bu çalışmada cezaevi grubunda yer alan kişilerin kaygılı bağlanma boyutunun karşılaştırma grubuna göre anlamlı derecede yüksek olması, güvensiz bağlanma örüntülerine işaret etmekte, bu durum da Arrigo ve Griffin (2004) tarafından yapılan vaka çalışmasıyla paralellik göstermektedir. Türkiye’de Kantarcıoğlu (2004) suç işlemiş erkek ergenlerle yaptığı çalışmasında araştırma grubundaki ergenlerin, aile ve sosyal ilişkilerinin olumsuz olduğu ve yoğun olarak güvensiz stilde bağlandıkları belirtilmiştir.

4.1.4.2. Cezaevi Grubunun ve Karşılaştırma Grubunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Biçimleri Bakımından Tartışılması

Öfke ifade biçimlerine göre, cezaevi ve karşılaştırma grubu kıyaslanmıştır. Yapılan bağımsız grup t test sonucunda cezaevi ve karşılaştırma grubu arasında öfke ifade biçimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Tablo3.3.1.). Buna göre; öfke içe, öfke dışı ve öfke kontrolü cezaevi grubunda, karşılaştırma grubuna göre daha yüksek bulunmuştur. Öfkenin bastırılması, öfkenin ifade edilebilirliği ve öfke kontrolü cezaevi grubundakilerde karşılaştırma grubundakilere göre anlamlı derecede daha yüksektir. Bu bağlamda yapılan araştırmanın hipotezlerinden biri olan cezaevi ve karşılaştırma grubunu öfke ifade biçimleri birbirinden farklılık gösterir

hipotezinin doğrulandığı görülmektedir. Özdemir (2009) tarafından kasten adam öldürme suçu işlemiş hükümlü erkeklerle yapılan bir çalışmada, hükümlü erkeklerin sürekli öfke ve öfke alt ölçekleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yine aynı çalışmada saldırganlık toplam puanları ile sürekli öfke, içe tutulan ve dışa vurulan öfke puan ortalamaları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna ek olarak, Ersen (2010) tarafından Türkiye’de suç işlemiş kadınlar üzerine yapılan bir çalışmada, sakin ve kaygılı davranışlar düzeylerinin karşılaştırma grubuna oranla anlamlı düzeyde yüksek çıktığı ve öfkelerini içe attıkları belirtilmiştir.

4.1.4.3. Cezaevi Grubunun ve Karşılaştırma Grubunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Biçimleri Bakımından Tartışılması

Çocukluk Çağı Travmalarına göre, cezaevi ve karşılaştırma grubu kıyaslanmıştır. Yapılan bağımsız grup t test sonucunda cezaevi ve karşılaştırma grubu arasında çocukluk çağı travmaları anlamlı bir farklılık göstermektedir (Tablo 3.3.2.). Buna göre; fiziksel ihmal, duygusal istismar ve fiziksel istismar cezaevi grubunda, karşılaştırma grubuna göre daha yüksek bulunmuştur. Buna göre cezaevi grubunda yer alanların fiziksel ihmal, duygusal ve fiziksel istismara maruz kalma durumu, karşılaştırma grubuna göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Sonuç olarak, fiziksel istismara, duygusal istismara ve fiziksel ihmale uğrama durumu cezaevinde bulunanlarda karşılaştırma grubuna göre fazladır. Araştırmanın hipotezlerinden biri olan “cezaevi ve karşılaştırma grubunun Çocukluk Çağı Travmaları birbirinden farklılık gösterir” hipotezini doğrulamaktadır. Çalışmanın bulguları benzeri araştırmalarla paralellik göstermektedir. Çocukluk çağı travmalarının, ilerideki suç

davranışıyla ilişkili olduğu bilgisinden yola çıkılarak, cinsel ve fiziksel istismara uğramış cezaevindeki hükümlü erkeklerle yürütülen bir çalışmada çocukluğunda cinsel istismara uğramış bireylerin daha çok çocuklara yönelik cinsel suçlar işlediği, çocukluğunda fiziksel istismara uğramış bireylerin, daha fazla kasten adam öldürme, tecavüz gibi suçlar işlediği belirtilmiştir (Felson ve Lane, 2009). Bu araştırmacılara göre fiziksel istismara uğramış bireylerde de, cinsel suçlar görülmesine karşın bu suçların çocuklara yönelik cinsel suçlar olmadığı, ancak cinsel istismara uğramış bireylerde bunun tam tersi olarak cinsel suçların çocuklara yöneldiği belirtilmiştir. Weizmann-Henelius ve arkadaşları (2010) tarafından cezaevinde bulunan kasten adam öldürme suçundan hükümlü kadınlarla ve erkeklerle yürütülen bir diğer çalışmada, bu suçtan hüküm giymiş bireylerin çocukluk çağındaki psikososyal karakteristikleri araştırılmıştır. Buna göre, kasten adam öldürme suçundan hüküm giymiş erkeklerin, geçmişte fiziksel istismara maruz kalma durumları, kadın hükümlülere kıyasla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Cinsel istismara maruz kalan ve kasten adam öldürme suçundan hükümlü kadınların ise erkeklere kıyasla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Kasten adam öldürme suçu işlemiş çocukların (13-16 yaş arası), bu suçu işlemesini etkileyen psikolojik, ailesel ve çevresel faktörlerin araştırıldığı bir diğer çalışmada ise, aile içi şiddet, duygusal ve fiziksel ihmal, fiziksel ve duygusal istismarın kasten adam öldürme suçuna etki eden faktörler olduğu belirtilmiştir (Shumaker ve Prinz, 2000). Kasten adam öldürme suçu işleyen ve herhangi bir suç işlememiş bireylerin, çocukluk çağı travmaları ve travma sonrasında beyinde yaşanan nörobiyolojik değişimlerin birlikte incelendiği bir diğer araştırmada, çocukluk çağında ihmale ya da istismara maruz kalan bireylerin, ileride suça karışma eğilimlerinin fazla olduğu, özellikle şiddet içerikli eylemlerde bulunma olasılıklarının yüksek olduğu belirtilmiştir (Heide ve Solomon, 2006). Çocukluk çağı

travması sonrasında gelişen travma sonrası stres bozukluğunun, uzun vadeli nörofizyolojik değişimlere sebep olduğu, bu değişimlerin, merkezi sinir sistemini ve hormonal sistemi etkilediği, bunun beraberinde de bilişsel eksikliklerin, empati eksikliğinin, öfke ve agresif davranışların ortaya çıktığı belirtilerek, çocukluk çağı travmalarının kasten adam öldürme suçunu öngörmede önemli bir unsur olduğu belirtilmiştir (Heide ve Solomon, 2006). Türkiye’de yapılan bir araştırmada çocuklukta yaşanan ekonomik zorluklar ve ihmal yaşantılarının bazı değişkenlerle suç davranışına yönelme arasında bir ilişkinin olabileceği belirtilmektedir (Özdemir ve ark, 2011).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Yakın ilişkilerde bağlanma stillerine göre, cezaevi ve karşılaştırma grubunda yer alan bireyler, kaygı ve kaçınma boyutları bakımından birbirlerinden anlamlı derecede farklı bulunmuştur (Tablo 3.3.3.). Buna göre, cezaevinde bulunan grubun kaygılı bağlanma boyutu, karşılaştırma grubuna göre anlamlı derecede yüksek görülmektedir. Buna ek olarak karşılaştırma grubunda yer alanların kaçınmacı bağlanma boyutu cezaevi grubundakilere göre anlamlı derecede daha fazla görülmektedir. Bu sonucun kasten adam öldürme suçunda tek başına bir risk faktörü oluşturmayacağı düşünülmektedir. Her iki grup da güvenli olmayan bağlanma stiline sahiptir.

Öfke ifade biçimlerine göre cezaevi ve karşılaştırma grubu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Tablo 3.3.1.). Buna göre; öfke içe, öfke dışı ve öfke kontrolü

cezaevi grubunda, karşılaştırma grubuna göre daha yüksek bulunmuştur. Öfkenin bastırılması, öfkenin ifade edilebilirliği ve öfke kontrolü cezaevi grubundakilerde karşılaştırma grubundakilere göre anlamlı derecede daha fazladır. Bu sonucun kasten adam öldürme suçuyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Çocukluk Çağı Travmalarına göre, cezaevi ve karşılaştırma grubu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Tablo 3.3.2.). Buna göre; fiziksel ihmal, duygusal istismar ve fiziksel istismar cezaevi grubunda, karşılaştırma grubuna göre daha yüksek bulunmuştur. Buna göre cezaevi grubunda yer alanların fiziksel ihmal, duygusal ve fiziksel istismara maruz kalma durumu, karşılaştırma grubuna göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Bu durumun kasten adam öldürme suçuyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan grupların öfke ifade biçimleri ve çocukluk çağı travma yaşantıları arasındaki ilişki incelendiğinde; cezaevinde bulunan katılımcıların, öfke dışı ifadesiyle, cinsel istismar arasında, negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 3.2.1.). Buna göre; cezaevinde bulunan katılımcılar, maruz kaldıkları cinsel istismar durumlarında, öfkenin kolayca ifade edilebilme durumu azalmaktadır. Cezaevinde bulunan katılımcıların, kaygı boyutu ve öfke dışı ifadesiyle arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 3.2.1). Buna göre, cezaevinde bulunan katılımcıların, yakın ilişkilerde kaygılı bağlanma düzeyi arttıkça, öfkenin ifade edilebilirliği de artmaktadır. Ayrıca, kaçınmacı bağlanma boyutu ve sürekli öfke arasında da negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tablo 3.2.1). Buna göre ise, yakın ilişkilerde kaçınmacı bağlanma düzeyi arttıkça öfke duygusu da azalmaktadır.

Cezaevinde bulunan katılımcıların çocukluk çağı travmaları ve bağlanma boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (Tablo 3.2.1). Araştırmanın bir sınırlılığı olarak, bu sonucun cezaevi koşullarına bağlı olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların, % 5'lik bir kısmının okuryazar olmaması sebebiyle soruların sesli okunması ve sesli cevaplandırılmasının, katılımcılar üzerinde çekince yarattığı düşünülmektedir. Buna karşın karşılaştırma grubunda, kaygı boyutu ile duygusal ihmal arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo, 3.2.1). Buna ek olarak kaçınma boyutu ile duygusal, fiziksel ve cinsel istismar arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bağlamda kaçınma boyutu arttıkça travma düzeyleri (fiziksel, cinsel, duygusal istismar) azalmaktadır.

Çalışmanın yukarıda belirtilen bu sınırlılığına ek olarak, uygulamanın en az 50 dakika kadar sürmesinin, katılımcıların bu anlamda soruları cevaplamada aceleci davranmasına sebep olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında, cezaevi koşulları gereği alınan güvenlik tedbirlerinin de bu aceleciliğe katkı sağlamış olabileceği düşünülmektedir.

Elde edilen bu bulgular sonucunda yakın ilişkilerde güvensiz bağlanma boyutunun, öfke ve çocukluk çağı travma yaşantısının suç ve suç davranışında risk faktörü olabileceği düşünülmektedir. İlgili literatür tarandığında konuya ilişkin az sayıda bilgiye ulaşılmaktadır. Bu konuda farklı değişkenlerce çalışılmasının literatüre katkı sağlayacağı söylenebilir. Öfke kontrolü kazanımı bakımından cezaevinde bulunan hükümlülerin rehabilitasyonu ve yeniden topluma kazandırılması önem taşımaktadır. Öfke kontrolü açısından ilgili personelle çalışmalar yapılmasının cezaevlerinde

bulunan hükümlülerin yakın ilişkilerinde sağlıklı iletişim kurmada faydalı olabileceği söylenebilir. Buna ek olarak aile içi şiddete maruz kalan çocuklara daha fazla sosyal destek verilmesinin bireye ve topluma yararlı katkılar getireceği düşünülmektedir

KAYNAKLAR

- Akgün, N. (1987). Adli Psikiyatri Ankara: Taş Kitapçılık Yayıncılık
- Albayrak, B. ve Kutlu, Y. (2009). Ergenlerde Öfke İfade Tarzı ve İlişkili Faktörler. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, 2(3), 57-69
- Ammerman, R.T., Hensen, M. (1990). Children At Risk: An Evaluation of Factors Contributing to Child Abuse and Neglect. Plenum Press, Newyork.
- Aral, N. ve Gürsoy F.,(2001). Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmal ve İstismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 151. (11.09.2011'de) <http://scholar.googleusercontent.com/>
- Arrigo, B. A., Griffin, A. (2004).Integrating Attachment Theory Psychopathy and Predatory Aggression: Serial Murder and the case of Aileen Wuornos, *Behavioral Sciences and the Law Behav. Sci. Law* 22: 375-393
- Artuç, M. ve Bayyurt, Y. (2007). 5237 Sayılı TCK, Tablosu 5271 Sayılı CMK, Tablosu 5271 Sayılı CGİK. Kartal Yayınevi. Ankara
- Atasoy, S. (2012). Kusursuz Cinayet Yoktur. Doğan Egmont Yayıncılık. İstanbul
- Atkinson, L.R.; Atkinson, R. C., Hilgard, E. R. (1995). Psikolojiye Giriş I. Sosyal Yayınlar, İstanbul.
- Ayan, S. (2007). Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8: 206-214
- Aytaç, M., Aytaç, S., Bayram, N. (2007). Suç Türlerini Etkileyen Faktörlerin İstatistiksel Analizi. 8. Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi 24-25 Mayıs, İnönü Üniversitesi, Malatya
- Balkaya, F., Şahin, N.H. (2003). Çok boyutlu öfke ölçeği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 14(3): 192-202
- Bartholomew K, Horowitz L. M., (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test Of A Four-Category Model. *J Pers Sos Psychol*; 61,226-244.
- Bartholomew, K. (1990). "Avoidance of Intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7:147-178
- Beesly, H., Rhodes, J., Salmon P. (2010) Anger and childhood sexual abuse are independenty associated with irritable bowel syndrome. *British Journal of Health Psychology*. 15, 389-399

- Bernstein, D. P., Fink, L. A., Handelsman, L., Foote, J., & Lovejoy, M. (1995). Initial reliability and validity of the Childhood Trauma Interview: A new multidimensional measure of childhood interpersonal trauma. *American Journal of Psychiatry*, 152 (9), 1329-1335.
- Berry, K., Wearden, A. ve Barrowclough, C. (2007). Adult Attachment Styles and Psychosis : An Investigation of Associations Between General Attachment Styles and Attachment Relationships with Specific Others. *Soc Psychiatr Epidemiol*, 42:972-976
- Bifulco, A.; Kwon, J., Jacobs, C., Moran, P.M., Bunn, A., Beer, N. (2006). Adult attachment style as mediator between childhood neglect/abuse and adult depression and anxiety. *Social Psychiatry Epidemiol*, 41:796-805
- Bretherton, I. (1992) Developmental Psychology. John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28, 759-775 22.09.2011 tarihinde http://www.psychology.sunysb.edu/attachment/online/inge_origines.pdf adresinden indirilmiştir.
- Budak, S., (2000). Psikoloji Sözlüğü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları
- Burman, S. Allen-Meares, P. (1994). Neglected Victims of Murder: Children's Witness to Parental Homicide. *Social Work*, 39(1), 28-34
- Cantürk, G. ve Cantürk, N. (2004). "Suçlu Profili". *Adli Tıp Dergisi*, 18(2): 27-37.
- Cloitre, M.; Stovall-McClough, C.; Zorbas, P. and Charuvastra, A. (2008). Attachment Organization, Emotion Regulation, and Expectations of Support in a Clinical Sample of Women With Childhood Abuse Histories. *Journal of Traumatic Stress*, Vol. 21, No. 3, pp. 282–289
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1:240-255
- Çam, O., Baysal, A. 1998. IX. Ulusal Psikoloji Kongresi. Türk Psikologlar Derneği Yayınları No:15. Ankara
- Çelikel, H., Beşiroğlu, L., (2008). Klinik Olmayan Örneklemede Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıları, Dissosiyasyon Ve Obsesif-Kompulsif Belirtiler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 75-83
- Dolu, O. 2011. Suç Teorileri : Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji. Gözden Geçirilmiş ve Geliştirilmiş 3. Baskı. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Dönmezler, S. 1994. Kriminoloji. Gözden Geçirilmiş 8. Baskı Beta Yayın, İstanbul.
- Dönmezler, S. 2001. Kişilere ve Mala Karşı Cürümler. 16. Bası. Beta Yayıncılık. İstanbul.
- Ekinci, M. ve Özcan, Ş. (2005). Kasten Adam Öldürme Suçları. Adalet Yayınevi. Ankara.

- Erb, J.L. (2001). Assessment And Management Of The Violent Patient. Jacobson AM (edts): Psychiatric Secrets; second edition, s.440-447. Philadelphia: Hanley&Belfus Inc
- Erdur-Baker, Ö., Özgülük, B. S., Turan, N. ve Demirci Danışık, N. (2009). Ergenlerde Görülen Psikolojik Belirtilerin Yordayıcıları Olarak Ruminasyon ve Öfke/ Öfke İfade Tarzları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (32), 43-53
- Ersen, H., G., (2010). Suç İşlemiş Kadınların Sosyodemografik Özellikleri Anne Baba Tutumları Öfke İfade Biçimlerinin Değerlendirilmesi. T.C Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı Sinir Hastalıkları Eğitim Ve Araştırma Hastanesi. Psikiatri Uzmanlık Tezi. İstanbul
- Felson, R.B., Lane, K.J. (2009) Social Learning, Sexual and Physical Abuse, and Adult Crime. *Aggressiye Behavior, Volume 35*, 489-501
- Forgays, D.N., Forgays, D.K., Spielberger, C.D. (1997). Factor Structure of the State-Trait Anger Expression Inventory. *Journal of Personality Assessment*, 69(3), 497-507
- Fromm, E.(1993). İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri I. Payel Yayınevi. İstanbul.
- Gökler, I. (2004). Çocukluk dönemi kronik hastalıklarının psikososyal boyutlarına ilişkin çalışmaların yönetimsel açıdan gözden geçirilmesi: İleriye yönelik öneriler. *Çocuk ve Ruh Sağlığı Dergisi*, 11(1), 16-30.
- Günay, E. 2012. İnsan Öldürme ve Yaralama Suçlarında Faildeki Kast. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Gündoğan, K., Koç, C. ve Ünlü, H.N. 2010. Kast ve Taksir. Bilge Yayınevi. Ankara.
- Gülнар, M. (1999). Düzce Ağır Ceza Mahkemesine 1990 Yılından İtibaren İntikal Eden Kasten Adam Öldürme Suçlarına İlişkin Dosyaların İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü.
- Hakeri, H. (2006). Kasten Adam Öldürme Suçları TCK 81-82-83. Seçkin, Ankara.
- Hazan, C.&Shaver, P.R. (1994). Attachment As An organizational Framework for Research On Close Relationships *Psychological Inquiry, Vol. 5(1)*, 1-22
- Heide, K.M., Solomon, E.P. (2006). Biology, childhood trauma and murder: Rethinking justice. *International Journal of Law and Psychiatry* 29, 220-233.
- Irmak, T.Y.(2008). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Yaygınlığı ve Dayanıklılıkla İlişkili Faktörler. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.
- İçli, T. (2007). Kriminoloji. Gözden Geçirilmiş 7. Baskı. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Kara, B., Biçer, Ü., ve Gökalp, A., (2004). Çocuk İstismarı. Çocuk Hastalıkları ve Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, Cilt:2, Sayı:4, 09. 10. 2011 tarihinde <http://web.firat.edu.tr/shmyo/edergi/anasayfa.htm> adresinden indirilmiştir.

- Kantarcıoğlu, A. (2004). Suç İşlemiş Erkek Ergenlerin Bağlanma Davranışları, Kimlik Boyutları ve Kimlik Gelişimlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı.
- Kesebir, S., Kavzaoğlu, S.Ö., Üstündağ, M.F. (2011). Bağlanma ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 3(2), 321-342.
- Kılıç, E.Z., Uslu, R.İ., Erden, G., Kerimoğlu, E. (1999). Çocuklarda Travma Sonrası stres Bozukluğu Belirtilerini Sürdüren Ailesel Etmenler. *Kriz Dergisi*, 7(2), 1-8.
- Kızmaz, Z. (2004). Öğrenim Düzeyi ve Suç: Suç-Okul İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 291-319
- Konyalıoğlu, A. P., (2002). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal İlişki Bağlanma Tarzları ile Kişilik Tipleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul
- Koptagel-İlal, G. (1982). Tıpsal Psikoloji. Fatih Gençlik Matbaa İşletmesi. İstanbul
- Kroner, D. G., ve Reddon, J.R., (1992). The Anger Expression Scale and State-Trait Anger Scale: Stability, Reliability, and Factor Structure in an Inmate Sample. *Criminal Justice and Behavior*, Vol. 19, 397-408.
- Kulak, H. (1996). Kasten Adam Öldürme Suçu Faillerinin Yapıları ve Sosyodemografik Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.
- Kurtay D., Özkök S., Barlık Y., Yatağan, M., Kurtay, A., ve Akman E., (2004). Çocuk İhmal ve İstismarına Multidisipliner Yaklaşım. T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Aydın.
- Luterek, J. A.; Harb, G. C.; Heimberg, R. G. &Marx, B.P. (2004). Interpersonal Rejection Sensitivity in Childhood Sexual Abuse Survivors Mediator of Depressive Symptoms and Anger Suppression. *Journal of Interpersonal Violence* Vol 19(1), 90-107.
- Marzuk, P.M., (1996).Violence, Crime And Mental İllness-How Strong A Link? *Archives Of General Psychiatry* 53: 481-486.
- Mikulincer, M. (1998) Adult Attachment Style and Individual Differences in Functional Versus Dysfunctional Experiences of Anger. *Journal of Personality and Psychology*, 74, 513-524.
- Milligan, R.J. ve Andrews, B.(2005). Suicidal and other self-harming behaviour in offender women: The role of shame, anger and childhood abuse. *Legal and Criminological Psychology*, 10, 13-25
- Muller, R.T.; Thornback, K.; Bedi, R. (2012). Attachment as a Mediator between Childhood Maltreatment and Adult Symptomatology. *J. Fam.* Vol 27, 243-255.
- Ovayolu, N., Uçan, Ö., Serindağ, S. (2007). Çocuklarda Cinsel İstismar ve Etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4); 13-22.

- Önder, Ş. G.,Gönültaş, M.B., (2005). Suçlu Pfofilleme ve Türkiye'deki Genel Durumu. *Polis Bilimleri Dergisi*, 7(4): 35-58.
- Öner, N. (2006). Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testlerden Örnekler. (2.Baskı). Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi. İstanbul.
- Örsel, S., Karadağ, H., Kahiloğulları, K.A., Aktaş, E.A., (2011). Psikiyatri Hastalarında Çocukluk Çağı Travmalarının Sıklığı Ve Psikopatoloji ile İlişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 12, 130-136
- Özdemir, E. (2009). Muş E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda Kasten Adam Öldürme Suçundan Gelen Hükümlü Erkeklerde Öfke ve Öfke İfade Tarzları ile Saldırganlık İlişkisinin İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Adli Tıp Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Özdemir, O., Polat, F.H.; Beşiroğlu, L.; Selvi, Y.; Özdemir, P.; Atlı, A.; Akbayram, S. (2011). Suça Yönelen Erkek Ergenlerde Travmatik Yaşantılar, Dissosiyasyon ve Suça Karşı Tutumlar. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12: 68-75.
- Özer, K. A. (1994). Sürekli öfke (sl-öfke) ve öfke ifade tarzı (öfke-tarz) ölçekleri ön çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31), 26-35.
- Polat, O. (2004). Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Polat, O. (2006). Klinik Adli Tıp. (2.Baskı). Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- Polat, O. (2007). Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 1 . Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- Puskar, K., Bernardo, L.M. (2008). Anger Correlated With Psychosocial Variables In Rural Youth. *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing*, 31; 71-87.
- Savaşır, I. ve Şahin, N.H. (1997).(ed). Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık kullanılan ölçekler, Türk Psikologlar Derneği, Ankara
- Shumaker, D.M.; Prinz, R. J.(2000). Children Who Murder: A Review. *Clinical Child and Family Psychology Review Vol. 3(2)*, 97-115.
- Smith, P.N., Gamble, S.A., Cort, N.A., Ward, E. A., Conwell, Y., Talbot, N.L. (2012). The Relationships of Attachment Style and Social Maladjustment to Death Ideation in Depressed Women With a History of Childhood Sexual Abuse. *Journal of Clinical Psychogy*, Vol. 68(1). 78-87
- Sokullu-Akıncı, F.,(2008). Viktimoloji. (2.bası). İstanbul:Beta
- Sokullu-Akıncı, F. (2011). Kriminoloji. 8. Bası. Beta Basım, İstanbul.
- Sosyal, A.Ş., Ergenekon, E., ve Eroğlu, D.(2000). Bebekleri tanı açısından yüksek-standart risk altında olan annelerin duygudurumlarının kısa süreli yardım grupları ile değerlendirilmesi. *3P Dergisi*, 8:108-111
- Sosyal, Ş. Bodur, Ş. İşleri, E. Ve Şenol, Ş. (2005). Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8:88-99

- Sümer, N., Güngör, D.(1999) Çocuk Yetiştirme Stilllerinin Bağlanma Stilleri, Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerindeki Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-58
- Sümer, N. (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi* 21(57), 1-22
- Sütçü, S. T., Aydın, A. (2008). İki farklı öfke ölçeğinin çocuk ve ergenler için psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(9): 93-108.
- Şahin, N.H., (1997). Öfke: O Sizi Kontrol Edeceğine Siz Onu Kontrol Edin. Türk Psikoloji Bülteni, Ankara
- Şar, V. (2009). Dissosiyatif Kimlik Bozukluğu: Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ile İlişkili Bir Psikopatoloji. *Klinik Gelişim*, 22(4), 26-33
- Taner, Y., Gökler, B., (2004). Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35: 82-86
- Taşkent, A. (2010). Alkol ve/veya madde bağımlıları ile Bağımlılığı olmayan Bireylerin Savunma Mekanizmaları Açısından Karşılaştırılması, Çocukluk Çağı Travmaları, Dissosiyatif Yaşantılar ve Bağımlılık Şiddetinin Savunma Mekanizmaları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Programı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Topçu, S., (1997). Çocuk ve Gençlerin Cinsel İstismarı. Ankara: Doruk Yayıncılık
- Tosun, Ö.(1979). Suç Hukuku El Kitabı. Üniversiteler Yay, İstanbul.
- Türk Ceza Hukuku Mevzuatı, (2012). Cilt 1 (Kanunlar). Gazi Üniversitesi Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi. Güncellenmiş 7.Bası. Seçkin Yayıncılık, Ankara (s. 146).
- Tüzün, O. ve Sayar, K. (2006). Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1): 24-39
- Weizmann-Henelius, G.; Grönroos, M.; Putkonena, H. Eronena, M.; Lindbergc, N.; Hakkanen-Nyholm, H. (2010). Psychopathy and gender differences in childhood psychosocial characteristic in homicide offenders – a nationwide register-based study. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology Vol. 21*, No. 6, 801-814
- Widom, C. S. (1989). The Cycle of Violence. *Science*, 244: 160-166
- Yıldız, S. (2007). İlköğretim II. Kademesindeki Çocuklara Yönelik İstismarın ve İhmalin Çeşitli Değişkenler Yönünden İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
- Zeytinoğlu, S.,(1991). Sağlık, Sosyal Hizmet, Hukuk ve Eğitim Alanlarında Çalışanların Türkiye’de Çocuk İstismarı ve İhmali Sorunu ile İlgili Görüşleri. Çocuk İstismarı ve İhmali. Gözde Repro Ofset, Ankara.

EKLER

EK I: BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Herhangi bir ısrar ve zorlama olmadan kendi rızamla Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji (Adli-Klinik) Yüksek Lisans Programı öğrencisi Serpil Ayan'ın “ Kasten Adam Öldürme Suçu İşlemiş Hükümlü Erkeklerin, Bağlanma Stillerinin, Çocukluk Çağı Travmalarının ve Öfke İfade Biçimlerinin İncelenmesi” konulu araştırmasına katılıyorum. Araştırmanın içeriği hakkında tarafıma araştırmacı tarafından genel bir açıklama yapılmıştır. .../.../2011

ARAŞTIRMACI

KATILAN HÜKÜMLÜ

EK II: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu çalışmanın amacı, çocukluk çağı yaşantısının yetişkinlikte etkilerini incelemektir.

Anket ve envanterlere vereceğiniz cevaplar, gizli tutulacak ve sadece bu araştırma için kullanılacaktır.

Yaşınız:

Doğum yeri:

Mesleğiniz:

Medeni Durumunuz: Evli () Bekar () Boşanmış () Dul ()

Çocuğunuz var mı? Var ise sayısını yazınız:

Eğitim Düzeyiniz:

1. Okur-yazar değil
2. İlkokuldan terk
3. İlkokul mezunu
4. Ortaokuldan terk
5. Ortaokul mezunu
6. Liseden terk
7. Lise mezunu
8. Üniversiteden terk
9. Üniversite mezunu
10. Yüksek

Anneniz hayatta mı? Evet () Hayır ()

Babanız hayatta mı? Evet () Hayır ()

Annenizin Eğitim Düzeyi:

1. Okur-yazar değil
2. İlkokuldan terk
3. İlkokul mezunu
4. Ortaokuldan terk
5. Ortaokul mezunu
6. Liseden terk
7. Lise mezunu
8. Üniversiteden terk
9. Üniversite mezunu
10. Yüksek

Babanızın Eğitim Düzeyi:

1. Okur-yazar değil
2. İlkokuldan terk
3. İlkokul mezunu
4. Ortaokuldan terk
5. Ortaokul mezunu
6. Liseden terk
7. Lise mezunu
8. Üniversiteden terk
9. Üniversite mezunu
10. Yüksek

Eve giren ortalama aylık gelir:

0-500 TL

500-1000 TL

1000-1500 TL

1500-2000 TL

2000 TL ve üzeri

Kaç kardeşiniz? _____

Siz kaçınıcı çocuksunuz? _____

Cezaevine girmeden önce nerede yaşıyordunuz?.....

Evinizde kimlerle beraber yaşıyordunuz?.....

Sigara kullanıyor musunuz? Evet () Hayır ()

Alkol kullandınız mı?

Hiç kullanmadım. ()

Denedim ya da bir kere kullandım. ()

Nadiren ya da özel günlerde kullanırım. ()

Ara sıra kullanırım. ()

Sık sık kullanırım. ()

Uyuşturucu madde kullandınız mı?

Hiç kullanmadım. ()

Denedim ya da bir kere kullandım. ()

Nadiren ya da özel günlerde kullanırım. ()

Ara sıra kullanırım. ()

Sık sık kullanırım. ()

Ailenizde alkol kullanan bireyler var mı? Var () Yok ()

Kim olduğunu belirtiniz:.....

Ailenizde uyuşturucu madde kullanan bireyler var mı? Var () Yok ()

Kim olduğunu belirtiniz:.....

Ne kadar zamandır cezaevindesiniz?.....

Ne kadar ceza aldınız?.....

Daha önce başka suç olaylarına karıştınız mı?.....

Daha önce cezaevine girdiniz mi? Evet () Hayır ()

Hangi suçlar belirtiniz?.....

Ailenizde cezaevinde olan ya da cezaevine girmiş olan kişiler var mı? Var Yok

Kimler belirtiniz.....

Hangi suç eylemlerinden ceza aldıklarını belirtiniz.....

EK III: SÜREKLİ ÖFKE-ÖFKE TARZI ÖLÇEĞİ

I.BÖLÜM

Aşağıda bireylerin kendilerine yönelik duygularını ifade ederken kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Bütün cümleleri okuyun ve sonra genel olarak nasıl hissettiğinizi düşünün, sizi tanımlayan ifadeyi seçerek numarayı yuvarlak içine alınız. (1) Hiç beni ifade etmiyor, (2) Biraz beni ifade ediyor, (3) Oldukça beni ifade ediyor ve (4) Tümüyle beni ifade ediyor.

1.Hiç

2.Biraz

3.Oldukça

4.Tümüyle

Sizi ne kadar tanımlıyor?

Hiç Tümüyle

(1) (2) (3) (4)

1.Çabuk parlarım.

2.Kızgın mizaçlıyım.

(1) (2) (3) (4)

3.Öfkesi burnunda bir insanım.

(1) (2) (3) (4)

4.Başkalarının hataları, yaptığım işi yavaşlatınca kızarım.

(1) (2) (3) (4)

5.Yaptığım iyi bir işten sonra takdir edilmemek canımı sıkıyor.

(1) (2) (3) (4)

6.Öfkelenince kontrolümü kaybederim.

(1) (2) (3) (4)

Sizi ne kadar tanımlıyor?

Hiç

Tümüyle

7.Öfkelenince ağzıma geleni söylerim.

(1) (2) (3) (4)

8.Başkalarının önünde eleştirilmek beni çok hiddetlendirir.

(1) (2) (3) (4)

9.Engellendiğimde içimden birilerine vurmaya gelir.

(1) (2) (3) (4)

10.Yaptığım iyi bir iş kötü değerlendirildiğinde çılgına dönerim.

(1) (2) (3) (4)

II.BÖLÜM

11.Öfkemi kontrol ederim.

Sizi ne kadar tanımlıyor?
Hiç Tümüyle
(1) (2) (3) (4)

12.Kızgınlığımı gösteririm.

(1) (2) (3) (4)

13.Öfkemi içime atarım.

(1) (2) (3) (4)

14.Başkalarına karşı sabırlıyım.

(1) (2) (3) (4)

15.Somurtur ya da surat asarım.

(1) (2) (3) (4)

16.İnsanlardan uzak dururum.

Sizi ne kadar tanımlıyor?
Hiç Tümüyle
(1) (2) (3) (4)

17.Başkalarına iğneli sözler söylerim.

(1) (2) (3) (4)

18.Soğuk kanlılığımı korurum.

(1) (2) (3) (4)

19.Kapıları çarpmak gibi şeyler yaparım.

(1) (2) (3) (4)

20.İçin için köpürür ama gösteremem.

(1) (2) (3) (4)

21.Davranışlarımı kontrol ederim.

Sizi ne kadar tanımlıyor?
Hiç Tümüyle
(1) (2) (3) (4)

22.Başkalarıyla tartışırım.

(1) (2) (3) (4)

23.İçimde kimseye söyleyemediğim kinler beslerim.

(1) (2) (3) (4)

24.Beni çileden çıkararak her neyse saldırırım.

(1) (2) (3) (4)

25.Öfkem kontrolden çıkmadan kendimi durdurabilirim.

(1) (2) (3) (4)

Tümüyle
26.Gizliden gizliye insanları epeyce eleştiririm.

Sizi ne kadar tanımlıyor?
Hiç

(1) (2) (3) (4)

27.Belli ettiğimden daha öfkeliyimdir.

(1) (2) (3) (4)

28.Çoğu kimseye kıyasla daha çabuk sakinleşirim.

(1) (2) (3) (4)

29.Kötü şeyler söylerim. (1) (2) (3) (4)

30.Hoşgörülü ve anlayışlı olmaya çalışırım. (1) (2) (3) (4)

Sizi ne kadar tanımlıyor?
Hiç Tümüyle

31.İçimden insanların fark ettiğinden daha fazla sinirlenirim. (1) (2) (3) (4)

32.Sinirlerime hakim olamam. (1) (2) (3) (4)

33.Beni sinirlendirene ne hissettiğimi söylerim. (1) (2) (3) (4)

34.Kızgınlık duygularımı kontrol ederim. (1) (2) (3) (4)

EK IV: ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ENVANTERİ

Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce) yaşamış olabileceğiniz bazı olaylar hakkındadır. Her bir soruyu dikkatle okuyup, sizin durumunuza uyan sayıyı daire içine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

Çocukluğumda ya da gençliğimde...

	Hiçbir Zaman	Nadiren Zaman	Zaman Sıklıkla	Çok sık Olarak	
1. Yeterli yemek bulamazdım.	1	2	3	4	5
2. Ailemdelikiler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.	1	2	3	4	5
3. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.	1	2	3	4	5
4. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan birisi vardı.	1	2	3	4	5
5. Kirli giysiler içerisinde dolaşmak zorunda kalırdım.	1	2	3	4	5
6. Sevdiğimi hissediyordum.	1	2	3	4	5
7. Anababamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.	1	2	3	4	5
8. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.	1	2	3	4	5
9. Ailemdelikiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı					

ya da sıyrıklar oluyordu.	1	2	3	4	5
10. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.	1	2	3	4	5
	Hiçbir Zaman	Nadiren Zaman	Zaman Sıklıkla Zaman	Çok sık Olarak	
11. Ailemden tam olarak memnundum.	1	2	3	4	5
12. Ailemdelikler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.	1	2	3	4	5
13. Ailemdelikler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.	1	2	3	4	5
14. Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.	1	2	3	4	5
15. Ailemdelikler beni her türlü kötülükten korumaya çalışırlardı.	1	2	3	4	5
16. Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiğiy oluyordu.	1	2	3	4	5
17. Ailemde birisi benden nefret ederdi.	1	2	3	4	5
18. Ailemdelikler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.	1	2	3	4	5
19. Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.	1	2	3	4	5
20. Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.	1	2	3	4	5
21. Çocukluğum mükemmeldi.	1	2	3	4	5
22. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.	1	2	3	4	5
23. Birisi bana cinsel tacizde bulundu.	1	2	3	4	5
24. Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış					

olduğuma inanıyorum.	1	2	3	4	5
25. Benim ailem dünyanın en iyisiydi.	1	2	3	4	5
26. Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.	1	2	3	4	5
	Hiçbir Zaman	Nadiren Zaman	Zaman Sıklıkla	Çok sık Olarak	
27. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağıydı.	1	2	3	4	5
28. İhtiyacım olduğunda beni doktora götürececek birisi vardı.	1	2	3	4	5

EK V –YAKIN İLİŞKİLERDE YAŞANTILAR ENVANTERİ

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim				
2	Terk edilmekten korkarım				
3	Arkadaş olduğum kişilere yakın olmak konusunda çok rahatımdır				
4	İlişkilerim konusunda çok kaygılıyım				
5	Birlikte olduğum kişi bana yakınlaşmaya başlar başlamaz kendimi geri çekiyorum				
6	Birlikte olduğum kişilerin beni, benim onları umursadığım kadar umursamayacaklarından endişeliyim				
7	Birlikte olduğum kişi çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım				
8	Birlikte olduğum kişiyi kaybedeceğim diye çok kaygılanırım				
9	Birlikte olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem				
10	Genellikle birlikte olduğum kişinin benim için hissettiklerinin, benim onun için hissettiklerim kadar güçlü olmasını arzu ederim				
11	Birlikte olduğum kişilere yakın olmak isterim, ama sürekli kendimi geri çekerim				

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
12	Genellikle birlikte olduğum kişiyle tamamen bütünleşmek isterim ve bu bazen onları korkutup benden uzaklaştırır				
13	Birlikte olduğum kişilerin benimle çok yakınlaşması beni gerginleştirir				
14	Yalnız kalmaktan endişelenirim				
15	Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda oldukça rahatımdır				
16	Çok yakın olma arzumu bazen insanları korkutup uzaklaştırır				
17	Birlikte olduğum kişiyle çok yakınlaşmaktan kaçınırım				
18	Birlikte olduğum kişi tarafından sevildiğimin sürekli ifade edilmesine gereksinim duyarım				
19	Birlikte olduğum kişiyle kolaylıkla yakınlaşabilirim				
20	Birlikte olduğum kişileri bazen daha fazla duygu ve bağlılık göstermeleri için zorladığımı hissedirim				
21	Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanma konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım				
22	Terkedilmekten pek korkmam				
23	Birlikte olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim				
24	Birlikte olduğum kişinin bana ilgi göstermesini sağlayamazsam üzülür ya da kızarım				
25	Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım				
26	Birlikte olduğum kişinin bana istediğim kadar yakın olmadığını düşünürüm				
27	Sorularımı ve kaygılarımı genellikle birlikte olduğum kişiyle tartışırım				

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
28	Bir ilişkide olmadığım zaman kendimi biraz kaygılı ve güvensiz hissedirim				
29	Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanmakta rahatımdır				
30	Birlikte olduğum kişi istediğim kadar yakınımda olmadığında kendimi engellenmiş hissedirim				
31	Birlikte olduğum kişilerden teselli, öğüt ya da yardım istemekten rahatsız olmam				
32	İhtiyaç duyduğumda birlikte olduğum kişiye ulaşamazsam kendimi engellenmiş hissedirim				
33	İhtiyacım olduğunda birlikte olduğum kişiden yardım istemek işe yarar				
34	Birlikte olduğum kişiler beni onaylamadıkları zaman kendimi gerçekten kötü hissedirim				
35	Rahatlama ve güvencenin yanı sıra bir çok şey için birlikte olduğum kişiyi ararım				
36	Birlikte olduğum kişi benden ayrı zaman geçirdiğinde üzülürüm				

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : B.03.0.CTE.09.204.06.01.-3630/146101
Konu : Tez çalışması

17/12/2010

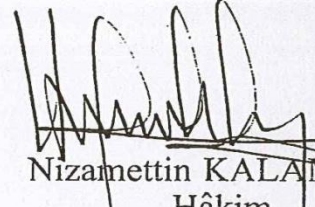
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 09 Aralık 2010 tarih ve B.30.2.MLT.0.41.00-302.08.01-2027 sayılı yazı.

Enstitünüz, Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji (Adli-Klinik) Yüksek Lisans Programı öğrencisi Serpil AYAN, Yrd. Doç. Dr. İrem AKDUMAN'ın danışmanlığında "Kasten Adam Oldürme Suçu İşlemiş Hükümlü Erkeklerle, Suç İşlememiş Erkeklerin Bağlanma Stilleri Açısından Çocukluk Çağı Travmaları ve Öfke İfade Biçimlerinin Karşılaştırılması" konulu tez çalışması kapsamında ceza infaz kurumlarında bulunan ve rızaları alınan hükümlülerle, anket uygulamasına izin verilmesine ilişkin yazı ve ekleri incelendi.

Söz konusu çalışmanın; hükümlülerin rızalarının alınarak, ekte belirtilen ceza infaz kurumlarında ve 4 Ocak 2010-31 Temmuz 2011 tarihleri arasında, çalışma konusuyla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, araştırma sonucunun iki örneği ile CD'sinin de Genel Müdürlüğümüze gönderilmesi koşullarıyla, kurum uzmanları denetiminde yapılması uygun görülmüştür.

Ceza infaz kurumlarında yapılan çalışmalara gösterdiğiniz ilgiden dolayı teşekkür eder, ekte belirtilen ceza infaz kurumlarıyla irtibata geçilerek, kurumun çalışma kuralları hakkında bilgi edinilmesini rica ederim.

Nizamettin KALAMAN
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür

Ekler:
Ek-1 Ceza infaz kurumları ve telefon listesi (1) sayfa

Ek: Ceza İnfaz Kurumları ve Telefon Listesi

1. Bursa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu : (506) 600 6116
2. Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu : (506) 600 6216
3. Düzce Kapalı Ceza İnfaz Kurumu : (506) 600 6181
4. Edirne Kapalı Ceza İnfaz Kurumu : (506) 600 6222
5. Gebze M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu : (506) 600 6249
6. Kartal H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu : (506) 600 6257
7. Maltepe 1 Nolu Kapalı Ceza İnfaz Kurumu : (506) 600 6340
8. Maltepe 2 Nolu Kapalı Ceza İnfaz Kurumu : (506) 600 6341
9. Maltepe 3 Nolu Kapalı Ceza İnfaz Kurumu : (506) 600 6349
10. Tekirdağ Kapalı Ceza İnfaz Kurumu : (506) 600 6267
11. Ümraniye E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu: (506) 600 6286
12. Ümraniye T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu: (506) 600 6288